

patronus, personas non idoneas. Non cohibens subditos ab alienorum usurpatione, & negligens abolere pravas consuetudines.

¶ Comm. DD.

Navar. ubi sup.

9. *Condemnans i reum inaudiri, & indefensum, vel ei iubens dari venenum, vel privans aliquos beneficiis non amobilibus ad nutum sola scientia privata.*
 10. *Cum tenetur restituere subditis, & non potest, tutius est consilium erit superfluum moderari, & gratuita dona excusare, ut debita possit solvere. Vide verbum LXX.*

DISPUT. I. SECT. VNICA.

RESOLUTIONES VARIÆ.

S.

SACRAMENTVM.

¶ Magis. in 4. dist. 1.

SACRAMENTUM est res sensibus subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatis significanda, & efficienda vim habet.

¶ Vide Trid. lect. 4. c. 3.

¶ Vide Vill. to. 1. tr. 4. dist. 2.

¶ Comm. DD.

1. An sacramentalis gratia componatur ex rebus, & vocibus tamquam ex materia, & forma?

2. Respondetur *æ* affirmativè; verum tamen non est omnino necessarium, quod forma sint rigorose verba, & materia res, ut in sacramento matrimonii, in quo traditio facta per verba vel nutus habet rationem materia, & consensus explicatus per eadem verba, vel nutus rationem formæ.

3. Sacramenta habent *æ* quasi materiam, & quasi formam, & materia alia dicitur proxima, alia remota. Materia remota est, de qua fit proxima, ut in Baptismo materia remota est aqua, proxima ablutio. In poenitentia materia remota sunt peccata, proxima actus poenitentis.

4. Inter materiam, & formam sacramenti est *æ* necessaria moralis

moralis conjunctio, unde magna inter utramque interruptio nullum faciet sacramentum.

5. Nec Papa nec Ecclesia mutare *æ* possunt materias, & formas sacramentorum. ¶ Comm. DD.

6. *Quomodo si autem potuerit matrimonium clandestinum annullari videri potest in verbo Matrimonium.* ¶ Comm. DD.

AN FACTA mutatione aliqua in materia vel forma sacramenti, mutatur ejus substantia?

7. Si quod mutatur pertinet ad ejus substantiam non fit *æ* retulerunt de sensat. dist. 4. sacramentum; fit tamen si est accidentale.

8. Si minister habuit intentionem introducendi aliquem errorem verbis dubiis, non facit *æ* sacramentum. Si autem verbis utatur certis cum intentione faciendi quod facit Ecclesia, erit sacramentum. ¶ Comm. DD.

9. Mutare formam ex sua natura est peccatum mortale.

AN IN dubio licet formam *æ* errare in eadem materia? 11. Respondetur *æ* affirmativè, sed sub conditione; sed non debet passim fieri ob quemlibet vanum scrupulum. ubi supra dist. 4. n. 1.

AN EVERIT necessarium, quod fuerint sacramenta? 12. Non est simpliciter necessarium, sed valde utile. In statu autem innocentis non fuerunt necessaria. ¶ D. Tho. 1. q. 61.

AN SACRAMENTA nova legis causent gratiam? 13. Respondetur *æ* affirmativè. In veteri autem lege circumcisio caufabat gratiam per virtutem Passionis Christi 4. d. 1. q. 3. venturi.

14. Gratia sacramentalis supra gratiam habitualement *æ* addit speciale auxilium ad consequendos effectus sacramentorum. DD. ¶ Comm.

AN OMNIA Sacramenta nova legis causent primam gratiam faciendæ de attritu contritum? 15. Alia sacramenta *æ* vocantur vivorum, alia mortuorum. Mortuorum sunt Baptismus, & poenitentia, reliqua dicuntur vivorum, quia ad ea accedere non licet nisi habentibus vitam primam gratiæ. ¶ Comm. DD.

16. Sacramenta vivorum aliquando etiam per accidens possunt causare primam gratiam, v. g. si quis bona fide putans per Confessionem se affectum primam gratiam, quam verè affectum non est, accedat attritu ad Eucharistiam fiet contritus, & consequetur *æ* primam gratiam secundum probationem.

¶ D. Tho. 1. q. 79. art. 1. ¶ Trid. sed. 7. can. 9.

¶ NOT SINT Sacramenta nova legis? 17. De fide 7. q. 1. quod sunt septem, & constat ex Tridentino.

18. Baptismus, Confirmatio, & Ordo causant *æ* characterem, qui subjicitur in anima secundum probabiliorem sententiam. ¶ Trid. sed. 7. can. 9.

19. Solus

Trid. scf.
7. cap. 1.
Trid. scf.
de fac. in
genere.
can. 13.

19. Solus Deus ꝑ potest sacramenta instituire,
AN ECCLESIA possit instituire sacramentalia.
20. Respondetur ꝑ affirmativè, & comprehenduntur hoc
versu: *Orans, rinctus, edens, confessus, dans, benedicens.* Id est
Pater noster, Aqua benedicta, panis benedictus, Confessio
generalis, Eleemosyna, Beneficium Episcopalis, aut Abbat-
tis consecrati.

¶ Villal.
ubi supra
dif. 14. nu.

21. Alij per sacramentalia tolli asserunt ꝑ ex opere opera-
to peccata venialia; alij probabilius ex opere operantis.
22. Hæc sacramentalia non remittunt ꝑ totam penam lu-
endam in Purgatorio.

¶ De Th. 1.
p. q. 87.
art. 1.

A QVO CAUSETUR sacramentorum effectus.
23. Solus Deus ꝑ est causa principalis gratiæ, quæ est sa-
cramentorum effectus.

¶ Pauli ad
Rom. 8.
2. Comm.
DD.

24. Sacramenta, & illorum ministri sunt gratiæ & instru-
menta.

¶ Villal.
ubi supra
dif. 12. n. 11.

25. Humanitas Christi est instrumentum Deo Hyposta-
tice conjunctum ad causandam gratiam in Eucharistia.

¶ Trid. scf.
17. can. 14.

AN MALVS minister impediatur gratiam sacramentalem.
26. Malus minister si adhibet necessaria & conficit verum
sacramentum.

¶ Comm.
DD.

27. Per malum ministrum non minuitur e gratia, quæ ex
opere operato confertur per sacramentum, bonus autem ex
opere operantis magis impetrat à Deo.

¶ Comm.
DD.

AN PECCET minister conferens sacramentum in peccato
mortalis.

¶ Comm.
DD.

28. Minister, qui ex officio administrat sacramentum ex-
tra extremam necessitatem in peccato mortali ꝑ peccat mor-
taliter.

¶ Suarez
to. 7. disp.
16.

29. Ad administrandum sacramentum non est e necessari-
um confiteri, sufficit conteri.

¶ D. Tho.
5. p. q. 64.
art. 6.

30. Sacerdos, qui in extrema necessitate parvulum bap-
tizavit excommunicatus, vel in peccato mortali non peccat,
Idem dic de laico, quia qui hoc non habent ex officio non
tenentur esse preparati.

¶ Villal.
ubi in præ-
dif. 4. n. 7.

31. Qui recipit ꝑ matrimonium in peccato mortali, non g
committit nisi unum peccatum, quia licet sit simul minister
sacramenti non habet id ex officio.

¶ Suarez
ubi supra.

32. Episcopus sacramentalia administrans in peccato
mortali solum peccat e venialiter.

¶ Villal.
ubi supra
num. 1.

33. Qui dicit Epistolam, vel Evangelium in peccato mor-
tali non ꝑ peccat mortaliter secundum probabiliorum.

AN QVI recipit sacramentum ab excommunicato, vel ab eo
quem scit esse in peccato mortali peccat mortaliter?

34. De jure antiquo erat prohibitum recipere sacramen-
ta à publico furario, vel concubinario; nunc verò ꝑ neces-
sarium est ut sint denunciati.

l Conc.
const. scf.
22.
¶ Villal.
ubi supra
dif. 17. n. 4.
¶ Comm.
DD.

35. Non licet ꝑ sacramenta petere ab eo quem scit esse in
mortali, nisi sit Parochus, vel paratus ministrare.

36. In casu necessitatis extrinseci à quocumque etiam hæ-
retico ꝑ potest peti, & recipi Baptismus, dummodo serva-
tur sit Ecclesiæ formam. Idem dic de Sacramento Pæni-
tentiæ, dummodo non sit scandalum, vel subversio pericu-
lum.

QVA INTENTIO requiritur ex parte ministri?
37. Requiritur e virtualis saltem intentio faciendi id
quod facit Ecclesia.

¶ Trid. scf.
6. can. 12.
¶ Comm.
DD.

38. Non ꝑ potest certo sciri an sacramentum fuerit va-
lidum.

AN ERROR personæ, cui administratur sacramentum, im-
pediat valorem ejus?

39. Si minister habuit voluntatem exclusivam, & erravit
circa personam, valor sacramenti ꝑ impeditur, alias non.

¶ Comm.
DD.

AN VALET sacramentum datum sub conditione?

40. Si conditio est de presenti, vel de præterito, & vera,
non ꝑ impeditur valor sacramenti; si verò fuerit de futuro
contingenti non valet sacramentum.

¶ Villal.
ubi supra
dif. 18.

AN PAROCHVS tenetur administrare sacramenta, quan-
do Parochiani ea non tenentur recipere? Vide verbum Para-
chus.

41. Accedenti ad sacramentum augetur gratia etiam si ꝑ Comm.
accedit cum peccato veniali secundum ꝑ probabiliorum.
DD.

42. Qui sacramentum Baptismi administrans diceret: Ego
te baptizo, & postea (Tacet pueri, vel hinc exite) in no-
mine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, conficeret e sacra-
mentum, quia hæc interruptio est parva.

¶ Comm.
DD.

43. Qui diceret in consecratione panis: hæc est caro mea
ꝑ peccaret graviter, sed sacramentum conficeret.

¶ Comm.
DD.

44. Qui in consecratione vini diceret: Hic est calix, licet
diversum significet e calix ex communi intelligentia idem
significaret, & ideo conficeret e sacramentum.

45. Qui diceret: Hic est corpus meum. Si sumatur mascu-
line, id est: Hic cibus, feret e sacramentum, secus verò si
sumatur adverbialiter.

¶ Dian. in
sum. verb.
sacram.
¶ Gra apo.
¶ Dian. p.
¶ Trid. scf.

z Comm. 46. Qui omitteret particulam (enim) venialiter tantum
DD. z peccaret.

4 Diana ubi supra. 47. Nolenti sacerdoti aliter sacramenta administrare, a poterit pecunia dari non ut pretium sacramenti, sed ad re- verb. sacr. di nemendam vexationem.

48. Qui vulneratum in platea absolvit non præmissis actu
z Comm. contritionis, vel irruentibus hostibus Eucharistiam consu- DD. mitit non peccat.

49. Qui in peccato mortali sacramentum ministravit
z Comm. non e tenetur in Confessione quale fuerit peccatum expo- DD. nere, quia per quodcumque mortale peccatum æque vio- latur religio.

50. Si quis d invalide ministraret Baptismum, Ordinem sacerdotalem, vel Episcopalem, tenetur etiam cum periculo famæ, vel vitæ defectum manifestare.

SACRILEGIUM.

z S. 16 d. lib. Exhy. 4 e. duo sunt 12, q. 3. 1. Sacrilegium a est sacræ rei violatio. Et hujus sunt tres species: 1. Est contra personas b sacras. 2. Contra loci sanctitatem. 3. Contra alias res sacras.

2. Non est e circumstantia sacrilegij fieri peccatum tempore sacro.

QUOD PECCATVM SIT, & QUAS PÆNAS HABEAT.

3. Sacrilegium ex natura sua est peccatum d mortale contra religionem cum sit in contemptum rei sacræ, & in materia gravi.

4. Peccata sacrilegij alia sunt majora, alia sunt minoraj majus e enim sacrilegium est, quod fit contra personam sacram, quam quod fit contra locum sacram.

5. Pæna aliæ f sunt pecuniarias, quæ videri possunt in decretoe. 17, q. 4. & in D. Tho. 2. 2. q. 99. art. 4. Aliæ sunt ex communicationis, ut in c. si quis suadente 17. q. 4.

6. Qui furatur crumenam ab audiente Missam, non g committit sacrilegium. Secus vero si res esset in custodia Ecclesiæ, quia tunc loco sacro injuria fiet. Sunt tamen qui dicant sacrilegium committi eo ipso, quod furtum fiat in Ecclesia.

7. Sacrilegium b est furari reliquias etiam ex devotione.

SACRA.

1. Sacræ vestes pollutæ luxuria iterum sunt a benedicendæ.

2. Sacra

2. Sacra vendita ad usus profanos prius b dissolvenda, ita ut priorem formam amittant. Quod si lapides sint, vel ligna diruta Ecclesiæ possunt vendi de licentia Episcopi ad usus profanos.

3. Sacra contracta vel vetustate consecra e comburenda sunt, & cineres in Ecclesia reponendi.

4. Sacra vasa & vestimenta habere enormiter immunda peccatum mortale d est.

SALARIVM.

1. Peccat, a qui salarium non solvit in ea re quæ debetur; quod si famulus rem vendat minori pretio, quia ea non indiget, debet Dominus aquare pretium conventum.

2. Non tenetur b herus famulum solvere famulo pro illis diebus, quibus egrotavit, & recipiens famulum nullo statuto pretio tenetur solvere, quod mos est solvere familibus.

3. Tabellio, qui habet salarium publicum peccat aliquid recipiendo etiam sponte datum, & tenetur e restituere id quod ultra accepit, si repetatur saltem extra judicium.

4. Famulus, qui cum Domino convenit in infimo pretio justo d non potest clam compensationem facere. Si autem pretio injusto paupertate coactus potest clam compensationem facere secundum viros doctos.

SALVATORES.

1. Nec a omnes sunt damnandi, nec omnes approbandi, sunt tamen examinandi, & licet male vivant, non ex eo solum damnanda est gratia gratis data, quæ potest aliquando in peccatoribus reperiri.

2. An verò hæc sit gratia gratis data, an verò naturalis non convenit inter DD. Probabilius videtur non esse naturalem, sed gratis datam.

3. Quod autem immunes per laminam ferri candentis ambulent, sunt DD. qui afferant fieri non posse, nisi ope Demonomum.

4. Hi vel alij Inpalsimis utentes nec damnandi, nec approbandi omnes, sed ab Episcopo sunt examinandi. Si vero contineant verba sancta sine errore, aut superstitione, nec aliquid contra bonos mores, sunt approbandi. Si autem dubium sit an lateat pactum cum Demone sunt recipiendi.

De

De Satisfactoribus est alibi sermo sub titulo Verbi, Superflitio.

SATISFACTIO.

1. Uxor, filius familias, non emancipatus, servus, & religiosus non possunt remittere satisfactionem sibi debitam etiam si velint.
2. Quando duo mutuo se offendunt, si iniuria sunt æquales, qui prius offendit prius se petere veniam tenetur. Si autem fuit inæqualis, qui gravius etiam si fuerit posterior.

SATISFACTIO Sacramentalis, Vide verbum Penitentia.

3. Satisfactio sacramentalis est passio voluntaria poenæ pro peccato ad placandum Deum facta, cum proposito non offendendi eum amplius.
4. Tridentinum definit sub anathemate quod non semper remissa culpa remittitur poena, & quod pro poena temporali per merita Christi satisfacimus poenis à Deo inflictis & patienter toleratis, vel à Confessorio injunctis, vel sponte acceptis. Et quod satisfactiones, quibus poenitentes amore Christi sua peccata redimunt sunt verus Dei cultus, & quod nostra satisfactio vim non habet nisi ex meritis Christi.
5. Non debent imponi satisfactiones, ex quibus deveniri possit in notitiam peccatarum poenitentis saltem in genere.
6. Satisfactio potest imponi poenitenti licet non absolva-

7. Non est absolvendus, qui poenitentiam medicinale, vel restitutoriam non vult acceptare.

8. Qui sciens, & prudens nullam satisfactionem imponit poenitenti sine iusta causa peccat mortaliter.

9. Majorem vim habet sententia Confessoris in foro quam cuiusvis iudicis in foro exteriori, & acceptata à poenitente obligat sub mortali si habeat has conditiones. 1. Quod sit præcepta, nam si est per modum consilii, nec ad veniale obligat. 2. Quod sit satisfactoria, nam restitutoria aliunde obligat, ut dictum est verbo Restitutio. 3. Quod sit à poenitente acceptata.

10. In poenitentiis injungendis octo sunt observanda. 1. Quod sit iusta, non enim imponenda est ad libitum. 2. Quod admodum, & non excedat debitum, licet hoc à Deo solum potest perfectè cognosci. 3. Non est verum quod pro quocumque peccato mortali imponenda sit poenitentia septem annorum, 4. Quod

4. Quod poenitentia olim taxata ab Ecclesia jam non sunt in ulu, erantque pro gravioribus delictis in foro exteriori. 5. Quod considerare oportet vires tam spirituales, quam corporales poenitentis, statum, conditionem, contritionem, & similia.

11. Adimplenda impotentia, senectus, æritudo, debilitas, probabilis timor quod non adimplebitur, contritionis magnitudo, tempus jubilee, vel aliarum indulgentiarum summa iusta causa ad diminuendam satisfactionem.

12. Etsi lucratura indulgentiarum plenariam non possit dari absolutio nulla in iurata poenitentia, expedit tamen ut aliqua injungatur.

13. Non potest injungi pro poenitentia religionis ingressus, potest tamen imponi Confessionum, & Communium frequentia.

14. Nec pro crimine publico cogendus est poenitens ad publicam poenitentiam, satis est, si occulte satisfaciatur.

15. Tridentinum cum jubet publicam imponi poenitentiam intelligendum est in foro exteriori.

16. Confessor cum minore poenitentiam poenitenti imponit, debet illum de hoc facere certiores.

17. Opera satisfactoria, ut plurimum imponenda sunt. Eleemosyna, jejunium, cilicium, Missæ auditio, lectio libri spiritualis, & similia.

18. Poenitens detegens alius poenitentiam sibi impositam licet gravem non peccat mortaliter, nisi inde aliud grave damnum sequatur.

SCANDALUM.

1. Scandalum est dictum, vel factum minus rectum præbens occasionem ruinae.

2. Aliud est activum, quando quis dicens, vel faciens aliquid minus rectum præbet alteri occasionem peccandi. Aliud passivum, quando quis facit peccandi occasionem ex dicto, vel facto alterius.

3. Aliud est scandalum est formale, quando quis formaliter intendit ruinam proximi, aliud materiale, quando quis non intendit ruinam proximi, sed propriam delectationem, & ex ea sequitur ruina proximi, ut cum vir faminan inducit ad venerera.

4. Genus scandali est cum quis nec intendit formaliter ruinam proximi, nec inducit cum ad peccandum, sed quia peccat publice, alii sumunt occasionem peccandi. In his tribus casibus prædictis, circumstantia scandali novum peccatum mortale est necessario in Confessione aperiendum.

de Navar.
c. 24. n. 11.

Idem u.
bi sup.
n. 11.

Comm.
DD.

Trid.

de Navar.
apud Avil.
in comp.

hoc verb.
f. Comm.

DD.

Comm.
DD.

de Navar.
ubi sup.

Idem ubi
sup.

Comm.
DD.

de Navar.
apud Avil.
in comp.

hoc verb.
n. idem u.
bi sup.

de Sa. hoc
verb. a. 3.

Idem
n. 8.

Idem u.
bi sup.

Comm.
DD.

f. Comm.
DD.

de Sa. ubi
sup. n. 16.

de Th. a.
3. q. 41.

art. 1.

Idem u.
bi sup.

de Vill. to. 1
tr. 1. d. 1.

n. 11.

4 D. Tho.
ubi sup.
art. 4.
5 Vill ubi
sup. n. 6.

5. Res precepta, cuius omisio non potest esse sine peccato non est committenda ob alterius passivum scandalum sumptum ex malitia.

6 Preceptum naturale affirmativum aliquando committendum est, ne alter fiat scandalum, quia tunc non obligat; non enim danda est elemosyna pauperi si inde grave timetur scandalum.

f Idem ubi
sup.

7. Preceptum autem negativum semper obligat, etiam si totus orbis terrarum subvertendus sit, idolum non est adorandum, nec fornicandum, nec mendicium. Nam ut habetur ex communi regula: Utilius scandalum nasci permittitur, quam ut veritas relinquatur.

8 Comm.
DD.

8. Episcopus, vel Rector Ecclesie non debent deferre bona Ecclesiastica, vel suam jurisdictionem propter scandalum passivum aliorum.

9 Comm
DD.

9. Pretextu scandali non est absolvendus in indispositus.

10 Navar.
apud Avil.

10. Peccat mortaliter, qui sine necessitate loquitur familiariter cum muliere suspecta, credens se praebiturum esse scandalum.

11 in
comp. hoc
verb.

11. Qui mandat vel consulit alii, ut committat peccatum etiam solo animo illum tentandi peccat mortaliter.

f Idem ubi
sup.

12. Non peccat mortali qui petit ab alio rem ex se iustam etiam si faciat illum peccatum in re faciendam.

m Comm.
DD.

13. In casu in quo times tuo facto, vel dicto alios esse scandalizandos, debes aperire in Confessione & species peccatorum, in qua corruere illos fecisti, & numerum personarum.

14 Comm.
DD.

14. Qui iocose profert verba turpia coram aliis quos non timet ideo in peccatum mortale ruituros, non peccat mortaliter, nec tenetur praedicta circumstantias fateri.

15 Comm.
DD.

15. A re faciendi ex precepto Ecclesie an ob scandalum infirmorum abstinendum sit alii ajunt, alii negant pro probabilibus. A re autem ex consilio faciendi aliquando abstinendum est ne parvuli scandalizentur.

16 Si femina utatur vello virili sine mala intentione, nec sit scandalum, non peccat mortaliter.

g Dian. in
comp. hoc
verb. n. 6.

17. Licetum est vinum vendere tabernariis, quos scis illud aqua mixtum iterum esse vendituros, nisi tuo nomine vendendum sit, vel aliter quam tuo nomine sic vendens grave damnum patiaris.

f Vasq. a
pud Dian.

18. Volentem furari a pauperes potes suadere, ut potius furetur a divite etiam determinando personam, de qua fur non cogitabat.

19 Dia. p. 7.
ref. 8.

19. Potest maritus occasionem ad adulterandi praeberere uxori

tr. 5. ref. 18

ri animo illam ab adulterio corrigendi, & famulo dominus occasionem firandi ob eundem finem.

SCHISMA.

1. Schisma generaliter a sumptum, vitium est, quo quis separatur ab unitate debita. Sumptum vero specialiter vitium est, quo quis separatur se ab unitate Ecclesie nolens se ei subdere.

Navar.
c. 7. n. 17

2. Schismaticus velatus, & haereticus a privatur ipso jure omni potestate.

Comm.
DD.

SCIENTIA.

1. Scientia a est cognitio visiva reitam intellectus quam sensus.

Navar.
apud Avil.
in comp.
hoc verb.

2. Non peccat docens scientias licitas licet multi abutantur eis.

f Idem ibi.

3. Scire, vel debere scire paria sunt.

SCRUPULVS.

1. Scrupulus a est cognitio argumenti apparentis contra scientiam, vel fidem, vel opinionem, vel dubitationem.

Navar.
Ibidem.
hoc verb.

2. Scrupulorum nimetas a nascitur ex vitio naturalis complexionis, vel acquisito per nimias vigiliis, vel jejuniis, vel per conversationem cum scrupulosis. Gignunt in corde instantiam, augmentum peccatorum, animi parvitatem, nebulas, & inquietudinem mentis, & acediam.

f Idem apud Avil.
in hoc
verb.

3. Scrupulorum remedia c sunt: Gratia divina, pharmacum contra malos humores judicium debilitantes, averio cogitationis a re scrupulosa, submissio iudicio aliorum, contrarium scrupulorum, fervor in acquirenda mentis puritate, propositum firmum prius mille mortes subeundi quam minimo peccato veniali deliberate consentiendi fiducia magna in bonitate Dei, cognitio experimentalis illius, & super omnia perfecta Dei charitas, quae foras mittit omnem timorem.

Ex praxi
spiritualium
vitorum.

4. Non peccat a qui legem implet iuxta auctoris mentem, quamvis verba contrarium sonent. Nec qui illam servat in benigniore sensu, licet illam violet in iudicio. Nec qui in dubiis illam servat secundum usum bonorum.

Navar.
ubi sup.
hoc verb.

5. Faciens opus, quod credit quis esse licitum, & nescit esse illi-

a Comm.
DD.

illicitum, etiam si pungatur scrupulo in generali, vel in particulari non e peccat.

6. Ad tollendos scrupulos juvat multum hoc verum apud omnes Doctores principium: Ubi non est plena cognitio peccati mortalis cum plena & deliberata voluntate illud committendi, non potest fesse mortale peccatum.

f Comm.
DD.

7. Leo X. concessit Fratribus Minoribus valde scrupulosi quod in dubiis ad salutem animæ spectantibus possint stare suorum Guardianorum responsis, etiam si subditi sint docti, & Guardiani indocti. Vide verbum *Conscientia*, & verbum *Dubium*.

SECRETVM.

a Navar.
ubi sup.
in comp.
hoc verb.
b Comm.
DD.

1. Secretum e est quod à nemine scitur, vel à tam paucis, ut non sit famosum, nec notorium.

2. Qui secretò cognovit etiam sub juramento proditionem, vel aliud malum imminens animæ, vel proximi corpori non solum potest, imò & debet *b* illud revelare, si alter illud non potest impedire.

a Navar.
ubi sup.

3. Peccat, qui secretum sibi communicatum, quod non vergit in proximi damnum, revelat etiam judici præcipienti.

4. Promissio servandi secretum parvi momenti vix obligat ad veniale.

d Idem
n. 143

5. Peccat mortaliter, qui secreta civitatis, consilii, vel exercitus revelat, si sunt magni momenti, & non vergunt in injuriam aliorum pernicem, etiam vi tormentorum coactus, aut metu amittendæ vitæ.

DISPVT. II. SECT. I.

RESOLUTIONES VARIÆ.

SEPULTVRA.

De sepultura & definitione & in qua Ecclesia unusquisque sepeliendus sit.

a L. 1. tit.
23. p. 1.

1. Sepultura Ecclesiastica e est locus concavus in Ecclesiastica cæmeterio factus, in quo corpus catholici cõquiescit.

i Reli.

2. Religiosi possunt habere cæmeteria in suis oratoris. *b* *b* Comm. DD.

3. Olim solum personæ insignes in Ecclesiis sepeliebantur. *c* *c* L. 11. tit. 13. p. 1. *d* Comm. DD.

4. Venditio sepulturae Ecclesiasticæ est simonia, jus autem, ut quis, & successores illius in ea sepeliatur, vendi potest. *d* *d* Comm. DD.

5. Qui 14. ætatis annum habent, possunt *e* sepulturam eligere siue viri sunt, siue fœminæ, etiam si sint sub patria potestate, vel serui exceptis religiosis.

6. Non valet *f* electio sepulchri facta à patre pro filio impubere, nisi ubi sit cõtraria consuetudo, quæ ubique vigeat.

7. Qui mortuus est sine electione sepulchri, & sepeliendus est in sepulchro suorum majorum, nisi sit consuetudo in contrarium.

8. Cùm pater, & avus defuncti sepulti sunt in una Ecclesia, in hac est sepeliendus, licet alij ascendentes sint in alia.

Si verò pater est in una, avus, & alij ascendentes in alia, in hac est sepeliendus. *b* *b* Si verò pater sit in una, avus in alia, & alij ascendentes in alia, in paterna sepultura sepeliendus est ex consuetudine.

9. Cùm pater, & mater sunt in una, & Ecclesia, & ascendentes in alia, consideranda est consuetudo; quæ deficiente, sepeliendus est in Parochia.

10. Filij naturales si qui non elegerunt sepulturam, sepeliendi sunt cum patre, nisi si fuerit in dignitate constitutus; spurij autem cum matre nisi hæc fuerit illustri.

11. Qui non elegit sepulturam, nec illam à progenitoribus habet, in ea Parochia sepeliendus e est, in qua suscipiebat sacramenta. Si autem habeat duas Parochias, observetur consuetudo, & sententia Episcopi.

12. Qui habet domicilium in civitate, & mortuus est in pago, in civitate sepeliendus e est.

13. Vxor defuncta non electa sepulchro, in sepulchro mariti sepelienda est. Si verò illa elegit sepulchrum, & ante maritum mortua est, si ille moriatur non e electa sepultura, non est sepeliendus cum vxore.

14. Prælati Ecclesiæ, qui non elegerunt sepulturam, in sua Ecclesia sepeliendi e sunt.

15. Religiosi non licet *e* sepulturam eligere, nisi forte longe essent à monasterio.

16. Novitij etiam si in parentum suorum domibus e vita decedant, in monasterio, in quo erant novitij, nisi aliam sepulturam elegerint, sepeliendi e sunt.

17. Donati professi, qui distinxerunt habitum à secularibus asserunt, in suis monasteriis sepeliendi sunt, nisi fuerint.

b Comm.
DD.

c L. 11. tit.
13. p. 1.

d Comm.
DD.

e c. licet.
pater de
sepul. in
6.

f dicit. c. li.
cet pater.
de sepul. in
6.

b Gloss. in
c. is qui
de sepul.
in 6. Ab-
bas in c.
nos de se-
pult.
p. Em.
Roder to.
3. qq. reg.
q. 88. art.
8.

c Comm.
DD.

d c. ex
parte, & c.
in nostra
de sepul.
n. c. is qui
de sepul.
in 6.

e D. c. is
qui parat
mulier.
Comm.
DD.

f c. reli-
giosi eod.
tit. in 6.

g Vill. tr.
30. 2. p.
dis. 2.
s. idem
ubi sup.

h Comm.
DD.

i c. ex
parte, & c.
in nostra
de sepul.
n. c. is qui
de sepul.
in 6.

j D. c. is
qui parat
mulier.
Comm.
DD.

k c. reli-
giosi eod.
tit. in 6.

l Vill. tr.
30. 2. p.
dis. 2.
s. idem
ubi sup.

m Comm.
DD.

n c. ex
parte, & c.
in nostra
de sepul.
n. c. is qui
de sepul.
in 6.

o D. c. is
qui parat
mulier.
Comm.
DD.

p c. reli-
giosi eod.
tit. in 6.

q Vill. tr.
30. 2. p.
dis. 2.
s. idem
ubi sup.

r Comm.
DD.

s c. ex
parte, & c.
in nostra
de sepul.
n. c. is qui
de sepul.
in 6.

t D. c. is
qui parat
mulier.
Comm.
DD.

u c. reli-
giosi eod.
tit. in 6.

Ex priv.
Iulii III.
Vide Ro-
der. to. 2.
99. reg. 9.
67. art. 7.
Abb. in
c. 1. de se-
pult.
x Idem c.
cum li-
berum de
sepul.
y c. ani-
marum
de sepul.
in 6.
z F. Em.
Red. ro. 3.
99. reg. 9.
f. 2. art. 7.

rint conjugati.
18 Familii religiosorum cum sepulturam non eligunt in monasteriis sepelendi & sunt.

19 Peregrini cum non eligunt sepulturam in Parochia, in qua suscipiunt sacramenta sepeliendi sunt, nisi sit constitutum ut in Cath. drali & sepeliantur.

20 Si Ecclesia, in qua quis sepeliendus est secundum jus fuerit interdicta, sepelitur in parochia, & si haec etiam fuerit interdicta in proximioro monasterio sepeliendus x est.

21 Qui recipit defunctum, & illum sepelit, ubi secundum jus sepeliendus non est, peccat x mortaliter, & tenetur restituere cadauer si petatur, etiam si tantum ossa maneant.

22 Bonifacius VIII prohibet x sub sancta obedientia, ac sub interminatione damnationis aeternae omnibus religiosis, ac clericis secularibus, ne aliquem inducant ut juret vel promittat se electurum esse sepulturam in illorum Ecclesiis, vel jam electam non mutaturum. Quod si tales religiosi, vel clerici sic inducti in suis Ecclesiis sepelire praesumpserint, tenentur restituere corpus si petatur, & alia, quae ob sepulturam receperunt. Quod si fecerit faciant, Ecclesiae ipsorum erunt interdictae donec satisfaciant.

23 Advertendum tamen praedictam prohibitionem non comprehendere eos, qui si lum consulunt, vel persuadent, non vera faciunt quod aliquis juret, vel promittat, in ipsorum Ecclesiis se electurum sepulturam.

24 Non potest a impediri sepultura propter debita defuncti, immo qui impedire praesumpserit, amittit jus ad debitum recipiendum.

DE VARIIS PERSONIS NEGANDA EST Sepultura Ecclesiastica

25 Infidelibus Paganis, Iudaeis, & haereticis, & his qui in torneamentis moriuntur neganda b est. Nec non ijs qui se ipsos interficiunt, & nunquam penitentur.

26 Nec non his, e qui annua Confessionis praecipuum non adimpleverunt, nisi signa contritionis ostenderint.

27 Nec d non monacho, qui proprietarius inventus est, cum clare constet de delicto.

28 Statutum Carehusianorum de neganda Ecclesiastica sepultura ei, apud quem 12. nummi fuerint inventi, intelligendum est de eo, qui hoc fecerit ex legis contemptu.

29 Item negari debet f secularibus, & in peccato mortali x morientibus, nisi signa contritionis ostenderit, Oppositum ab alijs probabiliter defenditur.

30 Mercetrici invente in dono lenonis b quam ipse gladio inter-

L. F. F.
de sepul.
violat.
t. c. Eccl.
de conf.
dist. 1. vel
in duello,
c. c. omnis
vini que
sexus de
penit. &
remis.
d super
quodam
in fin. c.
mochus
de statu
monach.
c. fin. de
mald.
f. c. fin. de
mald.
f. c. quibus
1. 1. q. 7. c.
fures de
fur.

interfecit, non est neganda Ecclesiastica sepultura; furi tamen vel adultero interfectis in ipso delicto negari debet, nisi signa dederint contritionis.

31 Nec i non manifesto usurario, vel in excommunicatione mortuo si sit deventurarius.

32 Item si, l qui aliquem sacerdotem suorum filiorum tutorem instituit.

33 Item puero sine Baptismo mortuo, nisi sit adhuc in matris utero. Leproso autem nullo jure negatur. m

34 Advertendum tandem praedictis casibus, quod qui scienter contrarium fecerit, peccabit mortaliter. Quod si fuerit interdictus vel publicè excommunicatus, vel manifeste usurarius, qui his sepulturam dederit, excommunicationem incurret.

f. c. quia
de iur. c.
quamquam
eodem
tit. in 6.
f. c. neque
apud 88.
dit.
no Comm.
Dd.

SECTIO II.

QVIS FUNEBRES SVMPPTVS

facere tenetur.

1 Hæres tenetur a facere funeris sumptus, pater filij, & dominus servij, vxoris autem extrahendi a dote ipsius.

2 Cum non fuerint facti ab his, qui facere tenentur, a quocumque alio fieri possunt moderate, & ipse potest solutionem exigere.

3 Cum quis intestatus moritur, non tenetur e hæres totam quantum partem bonorum pro anima defuncti infundere, sed sufficere facere, quod fieri solet pro similibus alijs.

4 Cum regularis extra conventum sepelitur d, superior ejus tenetur funeris sumptus solvere.

5 Novitij funus ex ipsius bonis patrimonialibus solvendum e est. Quod si Abbas expensas fecerit, poterit repetere.

DE PRIVILEGIIS Religiosorum circa funera & quas indulgentias laicentur, qui cum habent religio sepeliantur.

6 Liberum f est caicumque adeliuum Ecclesiasticam sepulturam in quorumcumque religiosorum mendicantium Ecclesiis eligere.

7 Soli superiores religionum possunt g concedere habitum secularibus, ut cum illo sepeliantur.

a VIII. to.
2. re. 3.
dist. 4.
11. 2. lib.
1. 1. b. 1.
e Vill. vbi
sup. bu. 1.
d Idem
ibidem
num. 2.
e Roder.
99. reg. 9.
60. art. 3.
fex cop.
privileg.
verb. se-
pult.
g sicut IV.
Clem. VII.
dudum
parag per
hujusmodi
di.

8 Quisecum illum habent in mortis articulo, licet vivi non fuerint illum induti, ex concessione Leonis X. plenariam indulgentiam consequuntur, & opus non est ut dent elemosynam ad vestendum religiosum, cujus erat habitus.

AN LICEAT exhumari defunctos, ut excolantur vel ut alio transferantur, vel ad alium efficiantur?

9 Exhumare defunctos ad eos spoliandos est peccatum mortale, sed sine obligatione restituendi.

10 Qui cadaver extrahit ut dilaceret, incurrit censuram supradictam; sed Prelatus, qui ad hoc præbet consentium licet mortaliter peccet, censuram non incurrit.

11 Licitum est deposita cadavera ex una Ecclesia in aliam transferre. Secus vero si ex professione ibi fuerint sepulta, nisi licentia ab Episcopo impetretur.

12 Religiosis mendicantibus licitum est ex privilegio Leonis X. ex una capella ad aliam consentientibus his, ad quos spectat, corpora defunctorum transferre.

VARIA circa sepulturam resolutiones.

13 Publico peccatori sine signo contritionis mortuo, vel in actu mortaliter malo non est neganda Ecclesiastica sepultura, nec privandus Ecclesiæ suffragiis. Idem dic de eo qui in puteo mortuus vel laqueo suspensus inventus est, quia non constat an se vel ab alio fuerint interfecti.

14 Ad probandam sepulture electionem requiruntur duo, vel tres testes, immo sunt qui dicant sufficere dictum Confessarium.

15 Excommunicatio lata in eos, qui excommunicatum non toleratum sepeliunt, solum comprehendit quos, qui suis manibus corpus defuncti terræ mandant, vel id fieri jubent, non vero comitantes, cantantes, vel lumina deferentes.

16 Episcopus ex causa potest unum in sepulchro alterius ipso etiam invito sepelire.

17 Nolle humare cadavera cum possit sine magno incommodo, cum non est alius qui faciat mortale est.

18 Toto Passionis tempore licet in paratave non licet consecrare, possunt fidelium cadavera humari.

DE PORTIONE canonica, seu quarta funeraria, & cui de-

9 Portio Canonica est, quæ ex legatis debetur Episcopo, quæ in diversis locis est, & vocatur quarta funeraria, sed in multis diocesisbus jam non est in usu, & circa illam

Ex Leco-
ncX.

il. 14. tit.
73. p. 1.
1 Vill. 1.
p. u. 17.
dif. 13. n.
7.

Idem
tom. 2.
tr. 1. r. dif.
6. n. 4.
Ex Leco-
ncX.

Dian. p.
5. r. 3.
ref. 99.

Comm.
DD.

Dian. in
comp. hoc
verb. n. 2.

Comm.
DD.

Comm.
DD.

Comm.
DD.

Vill. vbi
sup. dif. 7.
num. 1.
1 opo. c. ad
anti-
quos. c. de
cernimus r

illam consuetudo servanda est.

20 Ut à solutione hujus quartæ quis excusetur, præscriptione 40. annorum opus est, vel ut alij dicunt tempore immemoriali.

21 Alia quarta funeralis debetur, Parochiæ quando Parochianus extra illam sepultus est. Hæc verò in diversis locis diversimodè assignata est, sed frequentius est pars quarta. Vbi verò parochiæ, & Episcopo solvitur, Parochiæ prius solvenda est.

22 Quarta Parochialis est de his, quæ in die fune- ris obveniunt, & de legatis Ecclesiæ in qua defunctus sepelitur, & non de aliis.

23 Vbi religiosi debent solvere, quartam solum de oblationibus factis in de fune- ris tenentur solvere, non verò de Missis, candelis, aut re alia.

24 Monasteria Ordinum mendicantium, quæ quadraginta ab hinc annis, & non ante quartam solvunt, illam solvere non tenentur.

25 Non debetur quarta funeraria ex funere novitij in monasterio sepulti, etiam si in parentum domo habitum ætate moriatur. Si verò jam æger habitum suscepit, debetur.

d

SERVVS.

QUIBUS IN CASIBVS SERVI SIBI acquirunt, retinentque dominium?

1 Est quando inter dominum, & servum sit pactum, ut singulis diebus tot nummos domino acquirat, reliquos sibi retineat.

2 Cum expressè vel tacitè dominus aliquid donat servo ut sibi acquirat.

3 Cum dominus, vel quisvis alius aliquid servo restituit ob injuriam factam illi in rebus, quæ domini non erant.

4 Cum servo aliquid legatum, vel donatum fuit ea conditione, ut ad dominum non pertineat, & tale erit quod pro acquirenda libertate donatur.

5 Cum servus aliquid lucratur ex propriis bonis sine detrimento debiti obsequij.

6 Ex ditijs inferitur, quod si dominus aliquid ex his sibi usurpet invito servo, restitute tenetur, & si nojit, poterit servus occultè sibi recompensare.

Xx 3

4 Lici

x Vill. vbi
sup. n. 2.

y Idem
vbi sup. n.
3.

z Comm.
DD.

a Sylv.
verb. can.
post. in-
fri.

b Ex Ni-
cola o V.
c Vill. vbi
sup. n. 10.

a Vide
Melin. de
jur. tom
1. r. 2.
disp. 93. &
Vill. to. 2.
tr. 1. o. dif.
5. o. 3.

- 7 Licitum est homini se ipsum vendere; sed seruanda sunt conditiones videnda apud Villalobos. *b*
- 8 Seruitus orta ex bello iusto est ex misericordia qua quis seruat quem poterat iuste occidere.
- 9 Ancillarum filij sunt serui; partus enim sequitur ventrem: dum et tamen mater in conceptione, vel in partu, vel in tempore intermedio non fuerit saltem per momentum libera.
- 10 An seruus captus in bello iusto peccet fugiendo, & tenetur domino restituere alij negant, alij affirmant & probabilius, etiam si non promississet non fugere.
- 11 Capti a Turcis, vel aliis infidelibus non soluta & possunt licite fugere, sed & ab eis surripere quaecumque potuerint cessante scandalo.
- 12 Christianus etiam hereticus captus in bello iusto ab aliis Christianis non fit seruus *f* ex consuetudine, sed potest detineri donec redimatur.
- 13 Apostata à fide quales sunt Granatenses, Saraceni possunt *g* in seruitutem redigi, & illorum filij, si sub hac conditione parente eorum fidem seruire promiserunt.
- 14 Apostatarum filij impuberibus in regno Granatensi libertatem donauit *h* Philippus II licet secundum probabilem sententiam possent illos in seruitutem redigere.
- 15 Redemptus ab hostibus debet *i* redemptori pretium, vel seruitum per quinquennium.
- 16 Seruus *f* fit liber cum habetur pro derelicto, ut si exponatur infans domino sciēte, aut non contradicente, aut à domino æger deseratur, aut ei negentur alimenta, aut ordinentur domino sciēte, & non contradicente, aut si dominus sit hereticus, aut infidelis, & fugiat seruus ad Ecclesiam, aut si dominus ancillam violare velit, & illa fugiat, aut si illam habuit concubinam usque ad mortem cum post se ducere, & de illa nihil disposuit;
- 17 Liberus debet *m* patrono egentia alimenta, & decedenti absque liberis succedere patronus ab intestato.
- 18 Seruus crudeliter tractatus à domino potest *n* illum compellere ut se alteri vendat Idem dicitur de ancilla à domino ad luxuriam provocata.
- 19 Pater potest *p* filium vendere etiam inuitum in extrema necessitate.
- 20 Non licet seruum emere iniuste possessum, nisi esset distinctus in cibum, vel in mortem, & tunc etiam inuito emptore potest se ipsum redimere dato pretio, nec potest alteri

l Vill. vbi
sup. d. 5.
n. 7.

e Idem
vbi supra,
n. 6.

d Molina,
disp. 37.

e Si hoc
verb. n. 1.

f Comm.
d. d.

g Si hoc
verb.

h Idem
vbi sup.

i Idem
vbi supra.

j v. l.
verb. ser.
vitus,
n. 5.

m Idem
verb. ma-
numissio,
n. 6.

n Comm.
d. d.

o Comm.
d. d.

p Navar.
d. d. vi-
lam in
comp. hoc
v. l.

- alteri vendi, nisi secundus emptor de modo prima emptoris admoetur.
- 21 Mala fide emit *q* seruum, qui credit publicam esse famam iniuste fuisse captum.
- 22 Damnatus ad mortem concedente iudice, vel statuto, ut se possit redimere, potest *r* se vendere per actum redemptionis.
- 23 Seruus contra voluntatem domini conjugatus potest *s* vendi extra oppidum, si in eo non potest vendi sine damno ipsius domini.
- 24 Furtum serui à domino maiorem *t* quantitatem exigit quam ab alio ut sit peccatum mortale, & si fuerit ut sibi vel filijs vel uxori vestem, vel similia emat, non peccabit, nisi sit in magna quantitate.

q Idem
vbi supra

r Navar.
c. 24. n.

s Comm.
d. d.

t Authoris
Placitum.

SIGILLVM CONFESSIO NIS.

Vide verbum Confessio.

- 1 Ad revelationem peccati *a* complicis sufficit licentia penitentis & si contrarium probabile sit.
- 2 Qui scit ex confessione alicuius Confessorum non esse Sacerdotem, potest *b* immo debet cum eo non confiteri; & qui scit vitæ suæ infidias parari, potest à domo non exire, & armis se instruere.
- 3 Potest *c* quis suffragium negare ei, quem in Confessione cognovit indignum, si prater peccata habet alios defectus aratus, vel scientes, & c. secus non debet.
- 4 Qui alio honesto titulo non potest mortem fugere nisi revelando peccatum in Confessione cognitum, debet *d* prius eligere milles mori quam sigillum frangere. Si autem est in peccato mortali, contentatur de illo.
- 5 Decretum Clementis VIII de non uerendo notitia in Confessione habita in regimine exteriori, dicunt *e* qui de dam non obligare, quando imminet grave damnum reipublice, vel proximo.
- 6 Si Confessarius interrogetur de meretrice penitente an confessi fuerit fornicationem non debet negare, nec affirmare, sed eludere responsum dicendo se suum; nec nere sanctum esse.
- 7 Qui non potest aliter crimen sateri, non debet *f* reuelare peccatum alteri.
- 8 Quando Confessarius incidit in aliquo defectum in Confessione, verbi gratia, si iusserit penitentem quod non debebat hoc verbi

a Dian. in
comp. hoc
verb. n. 1.

b Idem
vbi supra,
n. 2.

c Idem
vbi supra,
n. 3.

d Suar.
apud
Diam
p. 3. tr. 4.
c. 76.

e Vide
Diam. p. 4.
tr. 4.
c. 201.

f Comm.
d. d.

g Fagun-
dez apud
Diam in
comp.

restitu-

restituere, non potest nisi habita expressa licentia ab illo eum admonere, quam si neget Confessarius excusatur, & error in penitentem transferretur. Quod verum est etiam si licetam post finitam Confessionem Confessarius errorem deprehenderit. Immo in sequentibus confessionibus non licet cum penitente agere de prioribus, nisi habita prædicta licentia; sed cum se penitens in eis subiciat sub eodem sigillo directioni Confessarii licentiam dare videtur, h ut in his instruat, que ad illius anime salutem spectant, nec laeditur in hoc sigillum.

6 Quod quis dicit alteri tanquam in confessione, sed nec se accusando, nec in ordine ab absolutionem, non obligat si sub ratione sigilli, sed ut secretum naturale.

10 Cum quis clam accedit ad confitendum Confessario dicens se nolle ab alio sciri confessum esse, si hoc solum recusetur fit contra i sigillum.

11 An qui dicit penitentem sibi minutissimis peccatis scrupulosi caput obtulisse sigillum violat alij a jura, alij negant probabilius; fatentur tamen periculosum esse loquendi modum, quia o diosam Confessionem reddit.

12 Que in Confessione dicuntur concomitanter, & penitens se deservire putat ad detegenda peccata continentur n sub sigillo. Idem est de defectibus naturalibus penitentis. Itemque de his que ad alios pertinent etiam si non sint peccata. Secus vero si sint virtutes, & dona, quia hæc non dicuntur ad peccata explicanda. Sunt tamen hæc etiam tacenda si penitens velit sub secreto naturali.

13 Cum penitens fateatur se habere intentionem de presententi aliquem occidendi, si hoc dicat animo se accusandi, clauditur sub sigillo. Secus vero si per medium simplicis narrationis, vel ut Confessarium inducat ad simile peccatum perpetrandum. Unde si quis accederet sine ullo dolore & condonationis proposito non esset o sigilli, sed tantum secreti naturalis obligatio.

14 Frangit p sigillum Confessarius dicens penitentiam am pro mortalibus, vel pro gravibus venialibus: Penitentiam autem nunquam frangit sigillum sibi impostam penitentiam revelans, peccat tamen si eo animo revelet, ut Confessario detrahat.

15 Qui dicit certum genus peccatorum committi in tali civitate, non frangit q sigillum. Si tamen coram pmissis dicat qui possunt scandalizari peccat graviter. Frangeret tamen si diceret se audivisse grave aliquid peccatum

o Dian. p
5. tr. II.
ref. 17.
p Comm.
DD.

o Dian. p.
2. tr. 13.
ref. 13.

i Regis.
apud
Dian. vbi
sup. n. 7.
m Gran.
apud
Dian. vbi
sup. n. 7.
docet contrarium.
n Comm.
DD.

i Comm.
DD.

h Placitum autem theoris.

in certo monasterio, et si personam non nominaret, Immo et si non nominaret monasterium dicens, in ordine quodam committi grave peccatum. Iste tamen puniendus non esset pena ordinaria.

16 Confessarius tenetur v dare schedulam penitenti, quem non absolvit si illam petat, ne detur suspicio de peccato mortali.

17 Nec potest dicere se illam non absolvisse, quia faciet contra sigillum, nisi declaret aliquam justam, & honestam causam negata absolutionis.

18 Si penitens in Confessione complicem declaravit, ff tenetur Confessarius sub sigillo illum occultare.

19 Non potest superior alicujus domus dicere provinciali in illa sapere potest facultatem ad absolvendum de refervatis.

20 Qui chartam invenit vbi scripta erant peccata vel confessio vel confitenda, tenetur n illa occultare sub sigillo Confessionis secundum probabilior sententiam.

21 Quando in naufragio plures publice confitentur, omnes qui audiunt tenentur x sub sigillo; & laicus qui in simili conspectu audit peccata alterius, putans per ignorantiam posse illum absolvere, & multo magis si fingat se esse Sacerdotem. Idem dic de interprete.

22 Cum penitens alicquem consultit in ordine ad Confessionem etiam alteri faciendam n consultus tenetur y sub Confessionis sigillo.

23 Cum Confessarius de licentia penitentis peccata illius revelat theologo ad consulendum, violat z sigillum theologus si alteri revelet secundum probabilior.

24 Poena Confessarii revelantis peccatum auditum in Confessione a est depositio ab omni munere Sacerdotali & perpetua reclusio in monasterio. Sed utraque requirunt sententiam, nec comprehendunt alios, qui præter Confessarium sigillo obligantur.

25 Si aliquid ignominiosum, quod non fit peccatum, revelet Confessarius non punitur b pena ordinaria, & nullo casu fit irregularis, quia talis pena nullo jure statuta invenitur.

26 An qui cum ipso penitente agit de peccatis auditis in alia Confessione sine licentia illius puniendus fit pena ordinaria, alij a jura, alij negant c probabilius.

o Conink.
apud Dian.
in con-
hoc verb
num. 13.

ff Comm.
DD.
o Dian.
vbi sup.

a Idem
vbi sup.
num. 17.

x Sua.
ap. Dian.
vbi sup.
num. 16.

y Comm.
DD.

z Facund.
apud Dian.
vbi sup.

a Suar.
apud Dian.
vbi sup.

b Dian.
vbi sup.
n. 21.

c Gran.
Dian. vbi
sup.

DISPUTATIO III.

SECTIO PRIMA.

RESOLUTIONES VARIÆ.

SIMONIA

1 *Comm. DD.* Simoniam est studiosa voluntas emendi, vel vendendi rem spiritualem, vel ei annexam.

2 Gravitas hujus peccati colligitur ex penis, quibus in jure punitur.

3 In hoc peccato licet possit gravitas ejus minui ratione indeliberationis, inadvertentiae, & ignorantiae, ita ut aliquando sit venialis tantum; sed hoc non potest contingere ratione levitatis materiae.

4 Non potest e aliquid dari pro re spirituali tanquam principalis causa, bene tamen ut impulsiva, sine qua non, si fiat principaliter propter aliam causam.

5 Qui administrat res spirituales principaliter ob bonum spirituale, potest etiam annus principaliter intendere stipendium temporale.

6 Qui principaliter surgit ad matutinum ob stipendium, seu distributionem, & qui servit Episcopo principaliter propter beneficium sibi dandum non excusatur a simonia; possunt tamen secundario id intendere.

7 Qui accipit stipendium, vel elemosynam pro labore annexo rei spirituali, ut Missae celebrationi, vel verbi Dei praedicationi non committit simoniam. Idem dic de eo qui principaliter mutuo dedit pecuniam Episcopo ut illi beneficeret, & secundario ut gratiam haberet ad consequendum beneficium.

8 Qui dat aliquid non ut pretium rei spiritualis, sed ob aliam rationem non est simoniacus.

9 Qui promittit alicui pretium pro re spirituali animo illum decipiendi peccat, non tamen est simoniacus.

10 Simoniam alia prohibita, quia simonia, alia simonia quia prohibita ut permutare beneficia autoritate propria, vel vendere officia Sacrificii, Procuratoris, vel Protectoris bonorum temporalium Ecclesiae. Sunt qui teneant hanc non

gD. Tho. 2. 2. q. 100. art. 1. 6. l. lib. 2. d. 11. 1. de rel. tr. 3. l. 4. c. 31.

non esse simoniam, nisi quoad penam. Contraria autem sententia est probabilior.

11 Papa si, quod Deus avertat, venderet rem spiritualem, esset simoniacus, sed non subiaceret penis juris positivi, sicut nec qui ab eo caueret.

12 Si calix ob consecrationem pluris venderetur esset simonia.

AN SIT SIMONIA rem spiritualem cum alia spiritali permutare?

13 Si utraque haberet annexam rem temporalem licitum non est illas permutare.

14 Cum permutantur res spirituales, quae habent annexas temporales, si fiat sine autoritate superioris est simonia.

AN SIT SIMONIA permutare beneficium Ecclesiasticum cum pensione?

15 Non licet hoc facere sine autoritate superioris, Papa vero possit in se recipere beneficium, & pensionem, & distribuere in volentes permutare, aliter non potest licite fieri, neque a Papa si pensio est temporalis.

16 Si pensio spiritualis instituta est in beneficium Ecclesiasticum, potest etiam permutari in manu Episcopi cum alio beneficio.

AN POSSIT in permutatione inaequalium beneficiorum fieri naturalis recompensatio.

17 Si inaequalitas est ratione dignitatis non potest recompenari pecunia.

18 Permutare beneficium magis pingue cum minus pingui sine autoritate superioris est simonia. Compensatio autem potest fieri a Papa duplici modo, vel auferendo a beneficio pinguiore partem illam in qua superat minus pingue, faciens illam esse spiritualem temporalem, vel permitiendo quod detur pecunia non pro fructibus beneficii, sed in sustentationem habentis minus pingue.

19 Permutare beneficia inaequalia in temporalibus posita pensio in pinguiore non est simonia, sed fieri non potest sine licentia Papae.

20 Cum beneficia sunt aequalia in fructibus, & unum superat aliud in dignitate, potest Papa pensionem ponere in digniori, non ut pretium dignitatis, sed premium performance merita, & in sustentationem illius.

AN SIT SIMONIA vendere cessationem ab usibus veniens spiritualium.

21 Vendere cessationem actus debiti iurisdictionis spiritualis est simonia, si sit quis ob acceptam pecuniam negaret absolutionem penitentis bene disposito. Aliae autem cessationes

1. Suar. 1. de rel. tr. 3. lib. 4. c. 31.

1. c. quatuor. penult. 1. c. perm. 17. dist. 1. n. 1.

1. Idem ubi sup.

1. Suar. 1. de relig. 1. 3.

1. Idem ubi sup. num. 2.

1. Comm. DD. 1. vill. ubi sup. dist. 1.

1. Idem num. 4. 1. Idem num. 5.

1. Suar. de relig. to. 1. lib. 4. c. 27.

abusu rerum spiritualium non sunt simonia.

AN SIT SIMONIA dare alicui pecuniam ut renunciet bene-
ficio Ecclesiastico? *

21 Si quis pecuniam dat intuitu ut beneficium acquirat
sibi vel confanguineo est *simonia*.

AN SCIENTIAM vendere sit simonia.

22 Non est simonia vendere scientias naturales, & eas
propter stipendium docere. Idem dic de sacra Theologia,
sedactus ejus v. g. predicationem vendere simonia est; ad
sustentationem verò ut elemosina potest à predicatore
aliquid repeti.

24 Pro responsione casus ad sedandas conscientias non
potest *theologus* pecuniam recipere sine nota simoniae.

AN SIT SIMONIA recipere pretium pro sacramentis, vel pro
labore, vel pro sustentatione ministri? *

25 Vendere sacramenta, & vel materiam proximam
non verò remotam est simonia; Item recipere aliquid pro
labore necessario cum ipsa sacramenti administratione
conjuncto. Contrarium tamen viri docti defendunt, b

26 Labor extrinsecus sacramento non necessarius potest
vendi.

27 Pro obligatione administrandi sacramenta, vel pro
dicandi potest *pretium* recipi.

28 Minister ratione sustentationis potest *pretium* re-
cipere etiam si sit dives.

29 Pacifici circa prædicta non est simonia *de jure* di-
vino, nec de positivo, in foro interiori.

30 Cùm quis movetur ad sciendum opus spirituale
propter stipendium, & sine illo non faceret, non est *simonia*
nisi stipendium sit finis principalis.

AN IN GRAVI vel extrema necessitate emere sacramenta sit simonia.

31 Sacramenta emere est inter se esse malum, & ideo illi-
citur etiam in extrema necessitate. Sed nihilominus ad
removendum impedimentum prævæ voluntatis nolentis
aliter administrare sacramentum, licitum *est* pecuniam
dare in extrema necessitate.

32 Si hereticus caperet formas consecratas, & nollet eas
dare nisi ob pecuniam, licitum *est* esse eas pretio redimere;
quia hic non emitur sacramentum, sed tollitur improba
voluntatis impedimentum.

AN LICET pecuniam dare pro rebus spiritualibus, quæ ha-
bent aliquid corporale.

33 Cùm in rebus spiritualibus est principale, & accessorium cor-
porale, ut in predicatione Evangelij, temporale ut labor,
vendi

¶ Vill. vbi
sup. dif. 89.

¶ nu. 2. *a*
Comm. DD.

¶ Vide
Vill. vbi
supra.

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

¶ Navar.
c. 23. nu.
102.

¶ Vill. vbi
sup.

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

vendi non potest, quia accessorium sequitur naturam
principale

34 Cùm visitatur Ecclesia, potest *aliquid* recipi pro
sustentatione ministrum.

35 Cùm in rebus corporale est principale, & spirituale
accessorium, ut in calicibus, & ornamentis, Ecclesia vendi
& emi licitè possunt, si sed non pretio majore, eo quòd
sint benedictæ. Ob hanc rationem licitum est vendere ce-
reos Agnor, & Romæ veneunt.

AN LICET vendere sepulchrum?

36 Infidelibus potest *vendi* sepulchra extra locum sa-
crum.

37 Ecclesiasticam sepulchrum vendere *etiam* fidelibus si-
monia est.

38 Ius verò sepulchre licitè venditur *q* & majore præ-
tium cum est in dignore loco.

39 Non possunt clerici ob funeris officium pretium fer-
re; possunt tamen ut faciant majore pompa, vel pro
sustentatione ministrum.

SECTIO II.

AN SIT SIMONIA PRETIUM

recipere pro religionis ingressu?

1 *Simonia* *est* aliquid dare, vt quis in religione reci-
piatur.

2 Qui per simoniam ignorantè receptus est in religio-
nem, debet *si* potest sine scandalo habitum desercere,
donec purgetur simonia, & iterum recipi. Si autem hoc
fieri nequeat, recipiatur in alio conventu ejusdem ordinis.

3 In conventu paupere potest *aliquid* recipi pro no-
vitijs sustentatione, & idem potest fieri in divite, & quod
in contrarium dicitur in *quoniam* de simonia, jam non est in
usu.

AN SIT SIMONIA pretium dare pro receptione habitum Or-
dinum militarium?

4 Quod attinet ad fratres, idem dicendum *est* quod
de reliquis religiosis.

5 An verò equites possunt pretium dare pro receptione
habitum alij dicunt esse simoniam, alij non *est* esse simoni-
am, esse verò peccatum mortale.

AN SIT SIMONIA invitare aliquem ad Baptismum *si* do-
nando vel promittendo aliquid pretium.

8 Licitum

(vill. vbi
sup. dif.
11. nu. 7.
m Comm.
DD

¶ Villal.
vbi sup.
nam. 4.

¶ Comm.
DD.

¶ *Xo*
p. c. non
satis c. cū
in Eccl. de
sim.
q. c. ad
Apostoli-
cam de
sim.

¶ c. non
satis c. cū
in Ecclesia
de simon.
v. c. de re-
gularibus

¶ Comm.
DD.

¶ Comm.
DD.

¶ Soar. 1.
de relig.
13. nu. 9.
c. 7.

6 Licitum est, sine pacto tamen, aliqua munera donare, vel promittere alicui, ut ad Baptisimum, vel ad religionem afficiatur.

* Comm.
DD.

7 Etiam est licitum dare pecuniam alicui ad tollendum impedimentum, quod eum detinet.

AN SIT SIMONIA dare res parvi valoris pro spiritualibus?

8 In foro exteriori non presumitur esse simonia; in interiori tamen, si verè eo animo datur, ut pretium sit rei spiritalis erit *h* simonia.

h Vill. vbi
sup. dif.

AN SIT SIMONIA dicere, non ero tibi ingratus, vel quando

16. nu. 1. aliqui erant Doctores consilium ferendo?

9 Si verba veritatis gratia solum dicantur, non est simonia; secus verò si dicantur ad movendum animum alicuius ut conferat beneficium.

* Comm.
DD.

10 Qui dubitat an in aliquo casu committatur simonia vel non, & consulti Doctores à quo non credit se fore decipiendum non peccat. nec committit simoniam etiam si Doctores deceptos sit.

o Comm.
DD.

AN SIT SIMONIA jus patronatus vendere?

m Comm.
DD.

11 Hoc jus *m* patronatus non est res spiritualis, sed quid annexum rei spirituali.

n de jure
patronat.

12 In patronatus *n* vendere est simonia per se de jure divino & naturali, & idem dicit de actu presentandi.

13 Cum venditur res *n* cui annexum non est jus patronatus, non est simonia.

h Comm.
DD.

14 Cum jus patronatus est litigiosum, est simonia presentate alicui sub ea conditione, *p* ut litis expensae solvantur. Secus verò si non presentatur sub ea conditione; sed ipse litigat suis expensis, ut jus suum servet indemne.

h Vill. vbi
sup. dif. 1. s. n.
4.

15 Non licet *h* heredis jus patronatus cedere in coheredem per modum recompensationis, quia majorem partem accipit.

g Idem
vbi sup.
num. 5.
p e. quia
clericus de
jur. patr.

16 Qui in patronatus acquirit eo animo, *r* ut suum presentet solum, jure patronatus privatus est.

AN SIT SIMONIA actus jurisdictionis Ecclesiasticae in foro exteriori vel interiori.

*fc. nemo
de simon*

17 Actus jurisdictionis Ecclesiasticae in foro interiori sunt materia *f* simoniae.

*d. Tho.
1. 2. q. 110.
art. 3.*

18 Est etiam simonia *s* jurisdictionem exteriorem vendere, etiam si agatur de re politica.

m Comm.
DD.

19 Roma licitè possunt *n* vendi à Papa aliqua officia, ut camerae clericatus, & similia, quia S. Pontifex separatur temporalia à spirituali, & id licitè vendit.

20 Dispens.

20 Dispensationes non possunt *x* licitè vendi neque à Papa, sed recipi potest aliquod pretium pro ministerio sustentatione, vel per modum commutationis in elemosynam pro loco *pio*, vel quando propter delictum commissum petitur dispensatio impedimenti intursi, applicatur ut pecunia camerae Apostolicae.

x Vill. vbi
sup. n. 7:

21 Episcopi nihil possunt pro 7 dispensationibus accipere, possunt tamen jubere, ut detur aliqua elemosyna per modum commutationis.

y Trid.
sess. 25. c.
1. de res.
for.

AN NOTARIUS Episcopi possit aliquid recipere pro sibi Ordinum.

22 Nihil possunt recipere *x* pro charita, voce, calamo vel sigillo, possunt tamen per modum sustentationis.

x c. 1. de
simon.

23 Episcopi committerent simoniam si aliquid reciperent pro Ordinum collatione. Si tamen post datos Ordines ipsi vel eorum Notarij aliquid sine pacto reciperent non esset simonia.

y Vill. vbi
sup. dif.
10. nu. 3.

AN EXAMINATORES beneficiorum simoniam committant aliquid accipiendo, & examinandis illud dando.

24 Non possunt *h* aliquid ob examen recipere, bene tamen stipendia consueta pro labore, & in hoc consuetudo consulenda est.

y Trid.
sess. 1. q. 6.
ret.

AN SIMONIA sit vendere officia Ecclesiae temporalia, & illorum actus.

25 Officia economi, vice domini, sacristae, advocati, Castellani, & similia vendere simonia *c* est, quia prohibita, licet tamen illorum opera vendere.

e Salvat.
1. q. 4. 4.

AN LICEAT dare pecuniam electoribus ut eligant dignum ad Ecclesiasticam dignitatem.

e Siquis
Ep. 1. q. 1.

26 Cum electores parati sunt ad indigni electionem, licitum *d* est illis dare pecuniam ut dignum eligant.

27 Non est simonia dare pecuniam electoribus, ut eligant dignum in communi. Si autem detur, ut eligatur aliquis in particulari etiam dignior est simonia.

y Vill. vbi
sup. dif.
23. nu. 1.

AN SIT SIMONIA pacisci inter electores, quod alius in omni electione bis det suffragium, & alius in alia suffragetur pro altero.

e Idem
vbi supra.
num. 3.

28 Hoc licere est simonia *f* de jure positivo, non tamen erit si non sit pactum, sed tantum detur spes, ut condignit cum alius alij dicit: Fave mihi nunc tuo suffragio, & ego data occasione favorem meum tibi praestabo.

*fc. cum
pridem
c. fin. de
pact.*

AN LICEAT pecuniam dare pro matrimonio?

29 Pecuniam dare pro matrimonio ut in sacramento simonia *g* est, Secus verò si detur pro eo ut naturali contractu.

g D. Tho.
1. 2. q.
101. art.
1.

11 Noa

h. e. cum
in Eccl. c.
suam, de
sim.

704

Simonia.

31 Non licet *h* pretium recipere pro benedictionibus nuptialibus, ni detur spontaneè ad sustentationem ministri.

AN SIT SIMONIA dare beneficium, vel quantilibet rem spirituales pro qualibet re temporalis.

32 Quisquis res Ecclesiasticas non ad quod institutz sunt, sed ad propria lucra munere linguæ, vel obsequij, vel pecunie largitur ut adipsifatur, simoniacus *i* est ex

i. c. Salva-
tor, l. p. 3.

33 Si quis daret beneficium ob vanam gloriam non esset *c* simoniacus, sed vanus.

l Comm.
DD.
Vill. ubi
sup. dif.
r. e. n. 2.
m Comm.
DD.

34 Munere à lingua tunc solum incurritur simonia, cum ex munere linguæ speratur temporalis utilitas, & ob illam res Ecclesiastica confertur.

35 Dare beneficium ob consanguinitatem, vel amicitiam est peccatum non verò simonia. Idem dic de eo, qui ob timorem, ne ex aliquo excidat gratia dat alicui beneficium.

AN MEDIATOR simonia sit simoniacus.

n Extrat.
2. de
simon.

36 Non solum est simoniacus, sed incurrit *n* excommunicationem, & qui illi ob mediationem præbet pecuniam est etiam simoniacus.

37 Qui Papæ familiaribus aliquid præstant præcipue ut illorum sibi amicitiam conciliant, & secundario ut data occasione per eos à Papa beneficium consequantur non sunt simoniaci.

o Comm.
DD.

38 Qui per simoniam ab alio commissam ignorans beneficium consecutus est, tenetur *p* statim ac seivit beneficium restituere, sed non fructus bona fide perceptos.

QUO IVRE sit simonia vendere beneficia Ecclesiastica.

p c. de si-
mon. c.
de regul.
de sim. ex
tra. 2. de
sim.
7D. Tho.
2. 2. q.
1. oo. ar. 4.
p Stat. 1.
de relig.
traç. 3.
lib. 4.

39 Iure divino est simonia vendere beneficia Ecclesiastica, etiam si non habeant administrationem Ordinis, nec clauum Ecclesie secundum probabiliorum.

40 Licitum *r* est Papæ dare beneficium uni, & redditu alteri, & sic separati redditus vendi possunt.

SECT-

Simonia.

705

SECTIO III.

AN PENSIONES VENDERE,
vel redimere sit Simonia.

1 Pensiones laicæ, quæ laicis reddi solent licite venduntur *a* Ecclesiasticæ verò, quæ clericis assignari solent sine simonia vendi non possunt. Pensiones alia sunt mediæ, quæ nec omnino laicæ, nec omnino sunt Ecclesiasticæ, ut quæ datur Parocho seni ad sustentationem. An verò tales possint vendi sine simonia vel redemi alii ajunt, alii negant *b* probabilis, nisi de licentia Papæ.

o Comm.
DD.

AN SIT SIMONIA temporali pretio redimere vexationem in acquisitione beneficij.

2 Qui temporali pretio redimit vexationem ante adeptum beneficium est simoniacus. Si tamen pecunia removeat eum, qui obesse tantum, prodesse autem non potest, non erit *r* simoniacus.

b Vill. ubi
sup. dif.
29. nu. 1.

3 Cum quis numerum laigatione impedit, ne quis consequatur beneficium, quod dignè petit, hanc vexationem pecunia redimere non est simonia.

c Idem
ubi sup.
dif. 20.
num. 1.
d Idem
ubi sup.
nu. 3.
e C. dilectus
de simon.

4 Postquam quis jus habet ad beneficium, *e* potest removere pretio impedimentum, & vexationem redimere. Quod etiam verum est ad removendum impedimentum, & redimendam vexationem in acquirenda possessione.

f Vill. ubi
sup. nu. 1.

5 Non licet *f* ante beneficii collationem, cum adhuc sublite est, compositionem facere assignando pensionem, sine Papæ autoritate, causa autè justa est ut ab eo concedatur.

6 Pecuniam oppositori dare, ne aliquam exceptionem obijciat *g* simonia est

g Navar.
conf. 200.
nu. 1. de
sim.
h Comm.
DD.

AN RESIGNARE beneficium vel fidei alienus committere simonia sit?

7 Cum quis beneficium resignat in favorem alterius sperans ab illo aliquid pretium, vel pretio estimabile, est *b* simonia si sit pactum expressum, vel tacitum.

8 Qui beneficium renunciat principaliter, ut detur digno, sperans minus principaliter se accepturum esse aliquam pensionem, vel pecuniam sine pacto non est simoniacus *r*

i Comm.
DD.

AN SIMONIA sit cum beneficium renunciat in favorem tertij cum illa clausula, non aliter, nec alius.

9 Cum renunciat in favorem tertij non potest renunciari coram Ordinario, sed debet fieri coram S. Pontifice, qui

Y y

tene-

l Vill. ubi
sup. dif.
37.
m Suar
ubi sup.
num. 19.

n Vill. ubi
sup. dif.
33. nu. 3.

tenetur *t* cibeneficium conferre in cuius favorem renunciat.

10 Non possunt *m* licet renunciaciones reciproce cum pensiois onere in manibus Episcopii.

AN SIMONIA sit cum i. qui renuntiat, & in quem renunciat dicitur beneficium pinguis esse quam verè est, ut in eo pensio assignetur?

11 Gratia facta in hoc casu à Papa est surreptitia, & nulla. An verò in prædicto casu sit simonia alij negant, alij ajunt *n* probabilis sit factum.

SECTIO IV.

DE POENIS SIMONIACI.

n Sylv.
verb. sim.
9. 19.

e Vide
Saleed. in
pr. c. 9. 1.

e Vill. ubi
sup. dif.
34. nu. 3.

4 exit. eñ
deestabi-
le de sim.

e c. nobis
juncta
gloss. & c.
secus fact.
de sim.

e c. licet
de elect.

a Comm.
DD.

l Vill. ubi
sup. dif.
37. nu. 7.

l Comm.
DD.

m Comm.
DD.

n Vill.
ubi supra,
dif. 6.
num. 10.

1 Simonia non habet *a* ullam poenam ipso facto, nisi committitur in ipso religionis ingressu, in Ordinibus, vel beneficiis.

2 In foro exteriori habet *b* varias penas pro qualitate delicti.

3 Qui presumunt dare vel accipere pretium pro religionis ingressu manent *e* excommunicati. Quod si Capitulum sit, manet suspensum.

4 Qui Ordines confert ob pecuniam, incurrit *a* excommunicationem, & suspensionem. Idem dic de eo qui accipit nisi eo ignorante commissi sit simonia.

5 Qui beneficium dat, vel accipit simoniace incurrit *e* excommunicationem, & qui accipit si simonia sit realis non acquirit ad illud jus, nec prædicit illi possessio triennalis.

6 Cum simonia dolo alienus, & sine culpa accipientis beneficium comissa sit, beneficij resignare beneficiarius tenetur.

7 Si Papa, quod Deus avertat, electus esset per simoniam à duabus partibus consistorij, renunciare non teneretur. *8*

AN OMNES SIMONIACI penas à jure statutas incurrant?
8 Simoniacus mentalis, qui voluit rem spirituales emere, vel vendere, & neutrum fecit, peccat sed nullam poenam incurrit. *b*

9 Simoniacus mentalis, qui dat rem temporalem pro spirituali sed sine pacto, & intentione occulta, non incurrit *i* excommunicationem.

10 Simoniacus conventionalis quado à nulla parte executioni mandata est simonia non incurrit *i* excommunicationem.

11 Simoniacus realis scilicet non incurrit *m* penas in foro interiori, in exteriori autem potest puniri.

12 Qui reglem simoniam commisit incurrit *n* penas omnes à jure positas, & tenetur resignare beneficium ante sententiam

sententiam judicis, & fructus restituere non solum perceptos, sed etiam percipiendos à diligentiori.

13 Qui per simoniam non à se sed ab alio factam beneficium ignoranter accepit licet penas evadat, tenetur statim ac cognoverit etiam ante sententiam judicis beneficium resignare.

AN MENTALIS simonia opere secundo tenetur resignare beneficium, & fructus perceptos restituere.

14 Cum simonia sit solo jure positivo prohibita mentalis, simoniacus non tenetur *r* resignare beneficium nec fructus, nec pretium receptum restituere. Solo jure positivo prohibita est vendere aliqua officia temporalia, que annexa sunt spiritualibus, ut officia Procuratoris, œconomi & similia.

15 Cum quis tenetur ex justitia Sacramentum administrare, & recipit pretium, tenetur *q* illud restituere. Idem dic de eo qui tenetur ex justitia beneficium conferre, & pretium receipt.

16 Cum simonia est jure divino prohibita & solum mentalis opere etiam secundo non tenetur simoniacus pretium restituere, nec resignare beneficium secundum probabiliorè *n*

AN SIMONIACVS conventionalis quando simonia ex sola una parte executioni mandata est penas à jure impostas incurrat.

17 Dum venditio ex utraque parte consummata non est, poena non incurritur *f* secundum probabiliorè.

18 Qui hanc simoniam incurrit, & celebravit ante illius consummationem, non *a* sit irregularis.

19 Probabilis est quod in foro interiori censura non retrotrahitur, & ideo si à principio simonia ab utraque parte consummata non fuit, eum postea consummatur, censura in foro exteriori tantum *n* incurritur.

QUAS POENAS incurrit simoniacus confidencialis, & quomodo probetur hac simonia.

20 Qui verè non fuit simoniacus confidencialis sed potali habitus fuit in foro exteriori penas à jure impostas non incurrit.

21 Penas illius, qui vere simoniacus fuit confidencialis vide in c. humana ante 11. 9. 1. Talis statim ac beneficium recipit manet excommunicatus antequàm alius, quod promittit adimpleat, & tenetur resignare illud ante sententiam judicis.

22 Mediatores in hac simonia ipso facto manent excommunicati

AN QUI PERMUTAT simoniace beneficium incurrat easdem penas quas quis emittit, & vendit?

23 Respondetur affirmativè, est que communis DD. sententia & habetur in jure *c* canonico Y y *a* CVI

e c. de sim.
c de reg.
de sim.

q D. Tho.
2. 2. q. 13.
art. 2.

q Vill. ubi
sup. nu. 7.

l Idem
ubi sup.
nu. 9.

f Comm.
DD.

e Felin. in
c. Rodolph.
cot. in ac
se col.

n Les. de
iust. c. c.
15. disp.
27.

x c. 1. 1.
de simon.

y Villal. ubi sup. dicit. 40. num. 1. z Idem ubi sup. num. 2. a Silvest. verb. simonia num. 10. b Covar. regula peccatum 2. p. par. 8. c Comm. DD. d Molina apud Dia. p. 5. tr. 5. ref. 7. e Suar. apud Dia. p. 5. tr. 14. ref. 77. f Dian. p. 4. tr. 4. ref. 151. g Idem p. 4. tr. 4. ref. 156. h Navar. apud Avil. in comp. hoc verb. i Comm. DD. l Navar. c. 27. n. 113. m Idem c. 23. nu. 306. n Idem c. 17. nu. 28. o Auth. in comp. hoc verb.

- CVI RESTITVENDVM* sit acquisitum per simoniam, & quando?
- 14 Cùm pactum relictum fuit ante collationem beneficii, si pretium solum erat, restituendum y est ei, qui dedit.
- 25 Cùm simonia consummata est, sed non deducta ad forum contentiosum, ei, qui dedit pretium restituendum z est cum cautione, quod reddet illud ei, cui iudex mandaverit.
- 26 Sunt docti afferentes ante iudicis condemnationem Ecclesie restitutionem esse faciendam a
- AN ELECTIONES, & collationes beneficiorum facte per simoniam ignorantie beneficiario sint nulla, & tenentur restituere.*
- 27 Negativa sententia b videtur probabilior, & qui illam defendunt tenentur consequenter dicere non obligari ad restituendos fructus bona hinc perceptos.
- AN DISPENSARE* Papa possit in panis a jure statuti contra simoniacos.
- 28 Afirmativa sententia c est vera sine ulla controversia; *VARIÆ CIRCA simoniam resolutiones.*
- 29 Materie paritate dari in simonia d probabile est, & hæc erit, quæ in materia fuit excusata a mortali.
- 30 Si Petrus promittat Joanni, si ejus opera consequatur beneficium se elemosynam loco pio daturum, non est simoniacus.
- 31 Si Petrus det pecuniam Paulo ut Paulus intercedat apud Joannem amicum collatoris beneficii, & istè precibus Joannis conferat Petro beneficium, non esse simoniam probabiliter defendunt Vasquez & Sanchez, sed contrarium f est probabilius.
- 32 Officia regularum Provincialium, & Prioratus & similia emere, & vendere est simonia secundum probabiliorem g sententiam.
- 33 Simonia h est dare pecuniam alicui, ut excubias faciat in domo defuncti.
- 34 Bona propria super quæ impositum est onus dicendi aliquas Missas non sunt i spiritualia, nec Ecclesiastica.
- 35 Episcopus, qui familiari suo constituit annuam pensionem, donec ei conferat beneficium non committit l simoniam.
- 36 Non licet m Episcopo jubere ut pro Missa certa quantitas detur, ita ut nemo minoris accipiat. Similiter licet constitui possit, ut fiat in aliqua Ecclesia supplicatio pro eo, qui tantum dederit.
- 37 Qui accepit Canonicatum cum pacto docendi est simoniacus, non vero si accipiat Canonicatum cui annexum est onus docendi.
- 38 Petere o precium pro excommunicanda, vel conjura

randa

randa locusta non caret specie simoniae.

- 39 Prælati vel Notarii qui eo plus pretij pro titulis petunt, quo pinguius est beneficiu, labe p notantur simoniae.
- Idem dic de eo qui plus petit quo major fuit datus Ordo.
- 40 Si pro tua jam electi confirmatione alter pecuniam dederit te ignorante, non teneris cum setas renunciare beneficio.
- 41 Reliquas vendere simonia est.
- 42 Si jus decimarum tibi a Papa concessum vendas simonia non est.
- 43 Si electores inter se conveniant de non eligendo ad beneficium nisi aliquem ex ipsi.
- 44 Non revelantes simoniacos jam non incidunt in poenam ullam.
- 45 Bullæ imponentes poenam contra confidentiam simoniacam i intelligendæ sunt quando intervenit pactum saltem tacitum.
- 46 Poenæ contra simoniacos non comprehendunt eos qui per simoniam recipiunt vicariam temporalem, aut pensionem, aut ius patronatus.
- 47 Renuncians simoniaci beneficio potest puniri, & privari illo, sed non amittit illud ipso jure, quia Pij V. constitutio intelligitur non de renunciantibus, sed de simoniacæ acquirentibus beneficium.
- 48 Bulla Pij V. quæ acquiritur beneficia simoniacæ inhabiles facit, ad alia intelligenda est in foro exteriori.
- 49 Simoniacus oculum tenetur ante iudicis sententiam renunciare beneficio, & alias poenas subire, sed hoc sub honesto titulo ne suum delictum prodatur.

DISPUTATIO IV.

SECTIO VNICA.

RESOLUTIONES VARIÆ.

SOCIETAS.

DE SOCIETATIS DEFINITIONE,

& an hic contractus sit licitus.

- 1 Societas est duorum pluriumve conventio contracta Sobcommo diorem usum, uberiorē tēq; quæ sit, contra-

Y y 3

a Syl. v. er-
peculium, z
num. 2.

us

p Comm.
DD.
q Navar.
ubi sup.

Etus hic aliquando est generalis, aliquando particularis, in generali omnium bonorum omnes socij dominium capitalis acquirunt, quod non contingit, cum unus ponit pecuniam, & alius industriam.

6 Comm. DD.

6 Comm. DD.

2 Vill. r. 2. ut. 26. dis. 2.

- 2 Omnes socij habent & dominium, & possessionem omnis lucri acquirunt in hoc contractu,
- 3 Contractus iste ex natura sua licitus est si equalitas servetur inter datam pecuniam, & adhibitam industriam, & lucrum acquirunt, quod boni viri arbitrio remittendum est.
- 4 Si industria aequè & estimabilis est ac pecunia, non est reddenda tota pecunia ei, qui illam posuit, sed dividenda. Sed hoc raro contingit, quia ferè sepe industria multo minor est quam pecunia.

AN SOCIET. ATIS contractus cum afferatione capitalis, & certa lucri quantitate, per annum assignata, sit licitus?

6 Comm. DD.

6 Comm. DD.

gl. cum duobus l. non ob eam cod. tit.

4 Vill. vbi sup. dis. 4. num. 2. idem ibi sup. n. 3.

l. Mol. de iust. dis. 419.

- 5 Licitus est si lucrum minuatur ratione afferationis, etiam si simul fiant contractus societatis, & afferationis, sed consultius erit si separati fiant ut ultra suspicio tollatur.
- 6 Idem si potest fieri in locatione, & conductione cuiuscumque rei pretium minuendo pro afferatione.

DE RE AM. CYLP. AM. socijs restituere teneatur?

gl. cum duobus l. non ob eam cod. tit.

4 Vill. vbi sup. dis. 4. num. 2. idem ibi sup. n. 3.

l. Mol. de iust. dis. 419.

- 7 Tenetur & de lata, & levi, non vero de levissima.
- 8 Si unus ex socijs in tenuiorem fortunam devenierit, non est cogendus & ultra vires solvere.
- 9 Si plures erant in societate, & qui bona habebat uni partem restituit, & postea in pauperem deveniens alius non est solvendo, qui partem acceperat debet reddere inter omnes.

AN SOCIUS qui posuit industriam in uno contractu, possit cum alijs alijs inter?

l. Mol. de iust. dis. 419.

- 10 Si secundus contractus potest fieri sine detrimento primi licitus est, nisi contrarium iurasset aut promississet, in quo casu peccaret. sed non teneretur ad restitutionem.

AN EXPENSÆ factæ ab eo, qui ponit industriam ad omnes socijs spectent.

6 Comm. DD.

2 Vill. vbi sup. dis. 6. num. 3.

gl. verum in principio ff. pro socio.

- 11 Expensæ factæ in mercibus portantijs, & similes ad omnes socios spectant, non vero factæ in se, & suis alendis.
- 12 Quæ sunt in itineribus, & agendis in virilitate societatis ad omnes socios spectant, & probabilius est non esse exp. tendas expensas, quas domi facturus esset.
- 13 Cum unus ex socijs iter ad negotiandum agit, & ingritudinem incidit, sumptus in ea facti ad omnes socios pertinent.

- 14 Idem dic, si furto aliquid sine culpa amittat, vel dampnum patiatur negotiationis causa, secus si aliunde.
- 15 Si potest dampnum impedire mutuo aliquid petendo, vel pecuniam expendendo, ad id teneretur, & exposta exiget a societate.

6 Comm. DD.

4 Vill. vbi supra n. 3.

AN DAMNA Societati communicanda sint?

- 16 Si capitale sine culpa pereat, ei perit, qui illud posuit. Si autem perit culpa lata vel levi socij, illud restituere tenetur.

6 Comm. DD.

7 Comm. DD.

- 17 Capitali pereunte dissolvitur societas, & non tenetur qui posuit illud aliud ponere.

- 18 Damna orta ex societate ad utrumque socium pertinent.

AN REI INDYSTRIAM ponit in societate teneatur promissum dividere cum alijs.

- 19 Cum annui census venduntur primo pretium ponenti solet ut premium certa quantitas promittat, & hæc diu idem

4 Vill. vbi sup. dis. 8.

1. 4. l. nemo l. ad ff. pro socio.

1. nam & servitus parag. vivo sine nec. gest.

3 Vill. vbi sup. dis.

1. num.

- da est inter socios ortum, si annui census non vendantur.

PRO MODO dissolvitur societas?

- 20 Dissolvitur vno ex socijs mortuo, nisi alia ponatur contractus conditio.

- 21 Si cum socijs in vita cessit erant pendentiæ negotia, hæres defuncti tenetur, & illa perferre.

- 22 Si teneator iussit hæredi ut in societate maneret ad id tenetur, nisi hoc esset in favorem tantum ipsius hæredis.

- 23 Si a proprio pactum fuit, quod transcat ad hæredos, nisi iuramento firmatum sit, & potest societas dissolvi.

- 24 Dissolvitur etiam societas per mortem civilem, & cum bona confiscantur, vel alius bonorum sigillum facit cessionem, vel tempus, vel negotium ad quod instituta sunt expletum est.

- 25 Cum certum tempus determinatum non est, potest pro libito dissolvi a quolibet socio, nisi alius ex interpositiva dissolutione aliquid dampnum proveniat.

- 26 Socius, qui non est particeps pecuniam collata, debet esse particeps ejus perditæ, & pactum ad hoc illum obligans illicitum est.

- 27 Licite potest & heri quod Ecclesia, vidua, vel pupillus conferant pecuniam apud mercatorem afferendo principale, & lucrum v. g. quatuor scuta pro cetis, & hæc cetera sunt societatis.

- 28 Licitum est pactum ut totum lucrum detur pecuniarum domino, & ponenti industriam detur pro ea certum stipendium liberum ab omni periculo.

- 29 Cum quis pecuniam ad clerico, quem scit non esse negotiantem v. g. militi, aut clerico pauperi nullum licet minimi lucrum potest recipere etiam si præcedat prædicti contractus,

6 Comm. DD.

7 Comm. DD.

4 Vill. vbi sup. dis. 8.

1. 4. l. nemo l. ad ff. pro socio.

1. nam & servitus parag. vivo sine nec. gest.

3 Vill. vbi sup. dis.

1. num.

2 Idem vbi sup. num. 4.

6 Comm. DD.

1. l. fed & socius ff. pro socio.

6 Comm. DD.

4 Comm. DD.

4 Vill. vbi sup. num. 4.

6 Comm. DD.

4 Comm. DD.

4 Vill. vbi sup. num. 4.

6 Comm. DD.

39 Qui negotiatori dat pecuniam in lucrum, & damnum sed facit publicum instrumentum, ac si mutuo dedisset, peccat, quia pereunte pecunia potest illam exigere in foro exteriori, & ita habet illam securam.

40 Si socius rebus, loco, tempore & personis in pacto exclusis fuerit negotiatus ipsius & erit iactura.

41 Peccat, qui dat pecuniam piscatoribus iter agentibus piscatū in mare longinquum eo pacto ut navigationis periculum ad illos solum spectet, & lucrum sit commune, & quamprimum solvatur ei pecunia citam si lucrum non fuerit.

42 Licita est hæc conditio, quod si tota pecunia, vel pars amittatur, nauta solvant eam partem expensam, quam, si domi essent, facerent.

43 Petrus dedit Joanni decem gallinas & gallum, eo pacto ut singulis diebus tantum solveret m ovum, & intergrum numerum gallinarum haberet. Hic contractus videtur illicitus quia Petrus lucrum certum habet, & totum periculum & laborem Ioannes.

Solicitatio fo 99.

DISPUTATIVNCV-
la interiacentes.

RESOLUTIONES VARIÆ.

SOLVTIO.

1 Solutio facienda est in loco expresse, vel tacite ad illam destinato, vel ubi petitur, quando nec creditori, nec debitori damnnum sequitur.

2 Peccat, qui pretium recipere non vult usque ad tempus quo res solvenda carius valeat, cum debitor non teneatur tempus illud expectare.

3 Qui debitum non petit usque ad tempus, quo pretium illius sit maius non peccat, dummodo nec diserte, nec indirecte soluti onem impediat.

4 Debitor potest in principio anni minoris emere debita solvenda in fine.

5 Invitus dicitur solvere, qui rogatus solvit quasi debitum quod non erat debitum.

SORS,

Sortilegium. Spectaculum. Sodomia. 71
SORS, ET SORTILEGIUM, Vid.
verbum. Superstitio
SPECTACVLVM.

1 Spectaculis, & comædiis inter esse, etiam si sint de rebus inhonestis ob solam curiositatem sine probabili periculo lapsus non est mortale, ut sentiunt viri docti. Tu vero filge hoc magnum periculum, quia qui amat periculum peribit in illo.

2 Cum res turpes turpi modo exhibentur in spectaculis saltem qui primo consistunt peccat mortaliter, quia sunt causa ut repta sententur: & Magistratus qui approbant, a mortali non excusantur, secus verò si solum permittant.

3 Cum res etiam inhonestæ honesto modo exhibentur, ut confabulationes amatoris, qui inter sunt, & audiunt illas recreationis causa sine probabili lapsus periculo non peccat mortaliter, etiam si primi ad theatrum confluant, & pretium solvant.

SODOMIA.

1 Qui Sodomiam commisit a cum sanguineo non tenetur explicare in confessione an gradus fuerit primus vel secundus. Sufficit si dicat se commississe Sodomiam cum sanguineo, vel affine.

2 Similiter non est necessarium explicare an fuerit agens, vel parens.

3 Mollitæ, sodomia, & bestialitas non sunt peccata ejusdem sed diversæ speciei infamæ; ideoque non sufficit dicere in confessione, se procurasse pollutionem.

In Decret. Alexand. VII. anno 1665.

Pueri succubi, & muliebria patientes ante 14. annum non subiciuntur & reservantur propriè Sodomiam; sicut enim ætas minor excusat in foro exteriori a pœna ordinaria, ita etiam in interiori.

5 Bulla lata à Pio V. contra clericos Sodomitas non est in usu, nec obligat in foro interiori. Et licet esset recepta non obligaret clericum feminam præpostere cognoscencem, quia non committit propriè Sodomiam; servat enim sexum debitum quamvis in vase indebito.

6 Si clericus rem habeat cum masculo, sed non emittat semen intra vas, non incurrit pœnas Pij V. quia non est propriè Sodomia.

7 Incurrunt pœnas clericus tam agens, quam patientes nisi patiantur invitati.

Y y 5

8 Clerici

Comm

DD

Navar.

ubi sup.

num. 283.

Idem

ubi sup.

num. 283.

in Flacitū

authoris.

4 Dian in

comp.

verb. lu-

xur. n. 6.

Idem

ubi sup.

4 Dian. p.

5. tr. 14.

ref. 56.

Idem

ubi sup.

Comm.

DD.

4 D. The-

apud Dia.

2. tr. 15.

ref. 82.

Suaz.

apud Dia.

p. 2. tr.

15. ref. 6.

Comm.

DD.

§ Suar.
apud
Dian. vbi
sup. rel.
§ 7.
§ Barb.
agud
Dian. vbi
supra.
rel. 64.
§ Comm.
DD.

8 Clerici, qui solum bis aut ter in hoc crimine lapsi sunt, has penas non incurrun, & quia solum sunt contra exercentes sodomiam.

9 Nec incidunt in exercentes bestialitatem, quia hæc non est sodomia, & pena non debet extendi ad delictum non expressum etiam si gravis sit.

10 Clerici sodomitæ non sunt obligati ante sententiam iudicis ad has penas subeundas in foro interiori. Nominatim tenetur se prodere, nec in se ante sententiam gravem penam exercere.

Vnde sequitur, quod si poeniteat relicto officio, & beneficio possit absolvi, & si sit occultus, suspensionem non incurrat, nec irregularitatem si celebret. Vide verb. *Luxuria*.

S P E S.

§ Comm.
DD.

1 Actus huius virtutis obligat. Cum adultus suscipit Baptisimum. 2 In articulo mortis. Sed huic præcepto satis fit per poenitentiam, & propositum non peccandi, & nobilitas peractum charitatis, quo cum Deo coniungitur. Contrarium, quod homo nullo unquam vite sue tempore tenetur elicere actum fidei, spei, & charitatis ex vi præceptorum divinarum ad eas virtutes pertinentium, damnavit Alexander VII. in decret. 1665. 2. 4. sept.

DISPUTATIO V. SECTION. II.

RESOLUTIONES VARIE.

SPONSALIA.

DE SPONSALIVM DEFINITIONE,
& obligatione.

§ c. nost. 3.
q. 1. l. ff.
de spons.
§ Sanchez
de matr.
lib. 1.
§ Vide
Vil. to. 1.
tracl. 12.
dis. 1.
§ Mol. de
iust. to. 2.
tracl. 2.
dis. 26.
§ Sanchez
vbi supra.

- 1 Sponsalia sunt a futurarum nuptiarum promissio.
- 2 Hæc si solum sit mentalis non obligat, & quamvis Deo fiat non est votum, nec obligat.
- 3 Ut sponsalia valida sint opus non est, ut fiant coram & testibus, est tamen necessarium, ut mutuo acceptentur.
- 4 Qui promissionem ab alio factam acceptat non manet obligatus, nec sunt sponsalia secundum probabiliorum; & manet autem obligatus qui promisit.
- 5 Qui absenti spondit potest a sponsonem revocare antequam acceptetur ab illo, nisi illius nomine alius illam acceptaverit speciali mandato.

6 Qui nuptias infanti nondum attingenti septennium promittit tenetur se expectare, donec illud attingat; quod si acceptet promissioni tenetur stare.

7 Quoties promissio potest revocari, revocatur licite, licet & sit iurata, nisi juramentum voti ratione eam habeat, ut si Deo promittat se pauperem ducturum.

8 Ad sponsalia deliberatio necessaria est sicut ad peccatum mortale.

AN PERMISSIO facta sine animo promittendi, vel se obligandi sufficiat ad sponsalia?

9 Qui promittit sine animo se obligandi non manet obligatus; secus vero si promittat animo se obligandi, sed non adimplendi.

10 Qui dubitat an promiserit non manet obligatus. Qui vero certus est quod promiserit, dubius autem an animum habuerit se obligandi manet obligatus.

AN FICTA promissio obliget ratione iniuriæ licet non ratione promissionis?

11 Promissio ficta facta gratis non obligat. Si autem promissio fuit mutua, qui fidei promisit licet peccaverit non tamen manet obligatus, nisi ad damnum sit.

12 Qui fidei promittit puellæ se illam ducturum si stupro consentiat & ideo illa consentit, tenetur sub mortali illam ducere, nisi sit valde inæqualis, vel inventa corrupta, vel de facili illa potuit fraudem agnoscere.

13 In causa predicta, si illam non corruptit, sufficit quod illa amisit, restituere.

14 An vero, qui mulierem corruptam sub predicta conditione cognovit tenetur sub mortali illam ducere si inæqualis non sit alij juncti, alij probabilius negant, & alio modo damnum restituat.

15 Licet maxima sit inæqualitas, si ille verè promisit valida sunt sponsalia.

AN PERSONÆ habiles sint ad contrahenda sponsalia?

16 Surdus & mutus si sint ingenij vivacis possunt contrahere sponsalia, & matrimonium.

17 Fureli & mente capti durante infirmitate sunt inhabiles.

18 Qui habet impedimentum ad matrimonium etiam non dirimens non potest contrahere sponsalia.

19 Qui promittit se aliquæ esse ducturum, si Papa dispenset non contrahit sponsalia, sed tenetur adimplere promissionem.

20 Ad sponsalia necessarium est habere septennium, & solum rationis, si autem ante septennium qui usus ratio-

§ Sanchez
vbi supra.
§ Idem
vbi supra,
§ Comm.
DD
§ Sanchez,
tom. 2.
lib. 1.
dis. 9.
§ L. Laber
§ ff. eodem
Tubero,
§ 2. per
tius, de
prob.
§ Sanchez,
vbi supra,
num. 1.
dub. 10.
§ Idem
vbi supra,
§ Navar.
conf. 12.
de spons.
lib. 4.
§ Sanchez,
lib. 5. de
matr. dub.
9. n. 23.
§ Idem
vbi supra,
dub. 14.
§ Comm.
DD.
§ de dile-
ctus, de
sponsal.
§ l. si verò
patag. qui
pro reco
quo, ff. qui
satis darc
cogantur,
§ Comm.
DD.
§ c. licet,
c. ant. de
sponsal.
imp.

7D. Tho.
in 4. dist.
27. art. 2.
ad 7.

z. Sanch.
ubi sup.
a Comm.
DD.

b. e. intel-
ligi, de
verb. sign.
c. c. ex lit-
teris, de
probat. c.
licet ex
quadam,
de rest.

d. Vill. tr.
12.

e. Sanchez.
disp. 1. 8.
n. 15.

f. Idem
vbi supra,
disp. 1. 9.
n. 5.

g. Vide
Henr. lib.
21. de
matr. c.

23. n. 6.
h. c. unic.
parag. fin.
de disp.
imp.

i. Sanchez
lib. 1. dist.
23. n. 7.

l. c. vnic.
parag. fin.
de dispel.
imp. in 6.

m. Henr.
vbi supra,
c. 13. n. 5.

n. Sanchez
vbi supra,
disp. 1. 4.
n. 11.

o. Idem
disp. 1. 6.

nom habuerit poterit, illa contrahere.
21 Qui ante septennium contrahit sponsalia non e. pec-
cat.

PER QVÆ verba contrahantur sponsalia, & matrimoni-
um?

22 Non sufficit a. actus interior, necessarius est aliquis
actus exterior.

23 Cùm verba dubia sunt, standum e. est intentioni con-
trahentium

24 Si omnibus circumspcctis adhuc dubium est, standum
e. pro matrimonio.

25 Cùm varia DD. sunt placita circa matrimonij valo-
rem, sententia, quæ matrimonium defendit, amplectenda
est etiam si sit unius tantum Doctoris, dummodo firmum ha-
beat a. fundamentum.

26 Verba futuri temporis nisi ad præsens restringantur
per additum non faciunt e. matrimonium, sed sponsalia.

27 Per verba mere negativa non fiunt f. sponsalia nec
matrimonium, v. g. si quis dicat non aliam nisi te ducam,
quæ verba solum faciunt promissionem conditionalem.

28 Dare annulum, vel arbas est signum æquivoicum, quas
re terra consuetudo consulenda g. est, vel alia indicia.

AN SIGNVM matrimonij sit, aut sponsaliorum, si illa presentibus,
& tacentibus atq. illorum nomine contrahunt.

29 Si pater nomine filij ipso presente, & tacente con-
trahat, b. valet matrimonium. Secus verò si alius ex-
traneus i. secundum probabiliorum, nisi terra consuetudo
aliud susceat.

30 Si pater contrahat sponsalia pro filia absente, ut va-
leant, opus i. est, ut ratificetur ab illa.

31 An verò sufficiat, quod cum primum audiat esse facta
taceat, & non contradicat alij negant, alij affirmant m.
probabilius.

32 Qui promittit matrimonium pro absente, & illud
jurat, satisficit n. obligacioni, si procuret contrahendum.

33 Cùm pater promittit unam e. ex duabus filiabus nul-
lam in particulari determinando, etiam si postea vna ex il-
lis consentiat, non sunt sponsalia.

SECTIO II.

AN MATRIMONIUM CLANDESTINUM
vim habeat sponsalium?

1 **N**egativa sententia videtur probabilior propter ver-
ba Tridentini, a. que sic se habent: Ad sic contra-
hendum sancta Synodus omnino reddit inhabiles, hujus-
modi contractus i. ritos, & nullos esse decernit.

AN MATRIMONIUM puberi cum impubere, quando hujus
ætatem malitia non supplet habeat saltem vim sponsalium.

2 Masculus 14. annorum, & femina 12. habent b. le-
gitimam ætatem ad matrimonium, & potest utrius malitia
suppleri, ut alibi diximus.

3 Cùm pubes contrahit cum impubere, & etas malitia
non suppletur, vel duo impuberes contrahunt etiam clan-
destine manent e. sponsalia.

4 Hæc sponsalia fiunt per juris interpretationem, &
dummodo non habeant contrariam voluntatem obligant d.
in consentientia.

QUANDO SIT ad contrahendum matrimonium obligatus, & ad
id posse compelli, qui contraxit sponsalia.

5 Sponsalia contrahens tenetur e. promissionem ad im-
plere sub peccato mortali.

6 Qui tempus non detorminavit, tenetur f. quam pri-
mum potest, vel cum pars petit, vel per metum non pete-
re intelligitur.

7 Cùm una ex partibus non vult promissionem adimple-
re, potest a. iudice etiam per censuras g. compelli, sed cu-
ret potius eam blandis exhortationibus, quam poenis ad
matrimonium contrahendum persuadere.

8 Hoc frequenter fit a. iudice Ecclesiastico, & ad secula-
rem etiam spectat.

AN PENÆ statui possit a. contrahentibus?

9 Penæ, quæ imponitur sponsalibus est ipso iure h. nulla,
& nec in foro interiori, nec in exteriori obligat etiam
confirmata juramento,

a. Trid.
sess. 1. 4.
c. 1. de
refo. ge.

b. vide
verb.
matr.

rc. fin. de
disp. imp.
d. Sanchez
de matr.
disp. 21.
n. 3.

e. Comm.
DD.

f. l. debi-
tum pra-
sens, c. de
pign.

g. c. ex lit-
te de disp.
imp.

h. c. gema-
ma, de
sponsi.
Tria. ff.
de verb.
obl.

10 Idem dicens *i* de pœnis à parentibus, vel consanguineis impositis.

11 Nec valet pœna imposita de non dissolvendo matrimonio, etiam in casu licito, valet *tamen* si sit in favorem matrimonij.

12 Pœna autem v.g. ut qui resiliat à contractu, solvat sumptus in sponsalibus factos valet.

13 Cum quis facit legatum feminæ si cum Petro nubat, si non nubat illud amittit, Secus verò si legetur ei, ut nubat, & ipsa religionem ingrediatur.

14 Licitum est pœnam statuere in sponsalibus, ut qui resiliat arrhas amittat acceptas. Sed ut arrhæ dicantur opus est, ut dicuntur in signum matrimonij.

15 Qui arrhas recipit, & matrimonium contrahere non vult non solum p illas amittit, sed duplum post sententiam iudicis debet restituere.

AN PACTUM positum legendi in tali loco, sit validum.

16 Tenetur *q* maritus hoc pactum servare, nisi interveniat nova causa. Quod si pactum appositum non fuerit, tenetur uxor maritum sequi.

QUIS OB causas possit sponsalia dissolvere?

17 Sponsalia etiam jurata ex utriusque partis consensu possunt dissolvi.

18 Quando unus à contractu recedit alius manet *s* liber.

19 Cum tempus determinatum sine culpa unius transiit, ille manet *7* liber.

20 Cum unus religionem ingreditur alius liber manet, nec tenetur professionem expectare.

21 An vero, qui religionem ingressus, & ad professionem non admittis rediit in sæculum liber sit ab obligatione sponsalium, alij negant, alij probabilius *x* affirmant.

22 Etiam si sponsalia jurata sint, possunt *y* ad vitam religiosam transire, nisi sub matrimonij spe puella fuerit à viro cognita, vel infamata sit.

23 An vero votum simplex post sponsalia factum illa dissolvat alij ajunt, alij probabilius *x* negant.

24 Cum sponsus særis ordinibus *z* initiatur, non verò cum illos recipiendi votum facit, sponsalia dissolvuntur.

25 Cum alter matrimonium contrahit de presenti cum alia, sponsalia dissolvuntur. Quod si hoc matrimonium fortè dissolvatur sponsalia non reviviscunt secundum *h* probabiliores.

vbi supra

26 Sponsalia prima non dissolvuntur *e* per secundam, nisi secunda fuerint simul cum copula, vel prima occulta, & secunda publica, & grave damnum timeatur.

27 Cum sponsus abiit in regionem *d* longinquam, & non comparere tempore debito, dissolvuntur sponsalia. Si autem prope est debet expectari, & admoneri.

28 Cum nova causa contingit, ita ut res notabiliter mutantur, vel timeatur aliquid inconveniens, quo à principio existente sponsalia non fierent, licite *f* dissolvuntur.

29 Idem *f* dicendum de novo nuptia alterius cognoscere, vel quod fornicata fuisset, quæ putabatur virgo, vel honesta.

30 Dissolvuntur *g* etiam quavis juramento confirmata, si notabilis accidit deformitas, vel infirmitas, vel si ignorata precessit. Vel post dotem promissam in pauperem devenit, ita ut illam non possit solvere.

31 In his omnibus casibus damnificatus potest uti jure suo si velit.

32 Dissolvuntur *h* etiam cum timeatur scandalum, & in scilicet exitus, & alter in heresim labitur, vel fornicationem, quamvis sponsa vi oppressa fuerit, nec datur locus compensationi, quia fornicatio in femina gravior est.

33 Cum sponsa fornicatio occulta fuit, eam admoveat sponsus, ut religionem ingrediatur. Quod si noluit potest uti jure suo eam detegendo.

34 Dissolvuntur *i* etiam cum supervenit impedimentum dirimens, secus verò si sit solum impediens.

35 Item *m* cum is, qui atatem non habet ad nuptias contrahit sponsalia, & cum ad atatem pervenit, reclamat. Si vero tuac non reclamat, dissolvi non possunt. Si vero juramento fuerint confirmata in predicto casu secundum probabiliores sententiam dissolubilia manent.

36 Quavis magna fuerit inter contrahentes disparitas, si fuit notus excessus dissolvi non possunt, *n* nisi magnum timeatur scandalum secundum probabiliores.

AN IN PRÆDICTIS casibus ut sponsalia dissolvantur, necessaria sit auctoritas iudicis?

37 Quando causa dissolutionis *o* tam de jure, quam de facto certa est, & publica, & non timeatur scandalum, necessaria non est auctoritas iudicis.

38 Cum causa dubia est dissolvi non possunt *p* sine auctoritate iudicis. Sed ut causa dicatur certa, necessaria est moralis certitudo, nec sufficit rumor.

q villubi
sup. n. 7.
30 Cum uterque causam fateatur, q causa sufficiens est
ad sponsalium dissolutionem.

AN QVI OCCULTVM defectum habet possit alium ad con-
trahendum matrimonium obligare?

40 Si defectus est alicuius contagiosæ infirmitatis occultæ non potest alium ad contrahendum obligare.

41 Si defectus est fornicatio occulta, in quam incidit post sponsalia, probabilis est non posse innocentem ad matrimonium obligare.

AN SPONSALIA facta sub conditione obligent? Vide
verb. *Matrimonium*.

AN INTER sponsos liceat tactus, & oscula? vide verbum
Luxuria.

DISPUTATIVN- culæ interjacentes.

RESOLUTIONES VARIÆ.

STATUS.

1 Dicere quod alicui propter speciales circumstantias
convenientior sit status conjugal: quam celebs, vel
secularis quam clericalis Catholicum est, secus si ab-
solute affirmetur.

Navar.
apud A.
vii. in
comp.
hoc verb.
Idem
vbi supra.

2 Non est peccatum mortale, licet radix peccatorum
sit, coacervare pecuniam ad ascendendum ad altiorem
statum.

STIPULATIO.

Navar.
c. 11. n.
20.

1 Stipulatio fit per interrogationem, & responsionem:
ejus materia est consensus, forma sunt verba, quæ neces-
sario requiruntur, nec sufficienter natus, vel signa, vel scri-
ptura.

STVPRVM. vide *Luxuria*.

SVBDELEGATVS. vide *Delegatus*.

SVB-

SVBDITVS.

1 Subditus peccat mortaliter, contemnens notabili-
ter superiores, vel eis debitum honorem denegans, vel eo-
rum leges violans. vide verba *Obediencia*, & *lex*. Comm.
DD.

SVBREPTIO, vide *Voluntarium*.

SVBORNATIO.

1 Peccat mortaliter, qui subornatione facit, ut indi-
gnus eligatur ad cathedram, vel ad beneficium. Comm.
DD.

SVFFRAGIVM.

1 Suffragium negans ob audita in Confessione, an peccet? s
vide *Sigillum Confessionis*.

2 De colloquente cum candidato, & in juramento id ne-
gant; vide verbum *Iuramentum*.

3 Qui dat suffragium non candidato, & ob id candidatus
cathedram perdit, restituere tenetur. Secus verò si de-
derit candidato licet minus digno. Navar.
c. 17. n.
74.

4 Qui in statu peccati mortalis testatur, & suffragia pro
mortuis relinquit, nihil promeretur. Si autem in gra-
tia decedit, procedunt ei ad satisfactionem. Idem c.
26. n. 36.

SVPERBIA.

1 Superbia est vitium inclinans ad appetitum inordi-
natum propriae excellentiæ, quatenus est talis. Comm.
DD.

2 Superbia actualis est præponere bona propria natu-
ralia minoræ bonis alienis naturalibus majoribus; vel bo-
na propria naturalia gratiæ, bonis alienis, etiam sine con-
temptu Dei, vel legis. Navar.
apud Avi-
lam in
comp. hoc
verb.
Idem c.
27. n. 7.

3 Superbiæ species quatuor sunt. 1. Putare habere à se-
metipso bona fortuna, vel gratia accepta à Deo. 2. Ag-
noscere accepta à Deo, sed non nisi ex propria justitia, &
merito. 3. Arrogare sibi quæcumq; bona, quæ non habet.
4. Contemnere alios inordinatè, & velle illos submittere
etiam meliores.

4 Peccat mortaliter, qui querit propriam excellen-
tiam cum notabili irreverentia Dei, vel damno proximi. Comm.
DD.

Z z

DISPVT.

DISPUTATIO VI.

SECTIO PRIMA.

RESOLUTIONES VARIE

DE SUPERSTITIONE, EIVS-

que species.

SUPERSTITIO.

1 Superstitio est vitium religioni oppositum secundum excessum, & hic excessus est in debitis circumstantiis. a
 2 Habet duas species. Una est ratione modi, quo cultus exhibetur. Alia quia ei datur, cui non debetur; & hæc sub se continet idololatriam, ad divinationem, & superstitiosam observantiam.

3 Idololatria est cultus exhibitus idolis, id est falso- rum Deorum imaginibus.

4 Divinatio est actus, quo quis curat arte Dæmonum futura & occulta cognoscere. Quod contingit pacto explicito, vel implicito cum ipso Dæmone. Dignoscitur pactum tacitum, cum effectus non habent proportionem cum cau- sa, cum res occultas, vel futuras per media vana serio co- gnoscere quis procurat.

5 Divinare per pactum expressum cum Dæmone est a crimine gravissimum, nisi ignorantia excusetur.

6 Prognosticum per causas naturales licitum f est Item per physiognomiam, per signa manuum, & similia; dummodo ad ea quæ ex libero arbitrio dependent, non extendatur.

7 Zahorici non possunt g sine arte Dæmonum terræ vis- cera penetrare.

DE ASTROLOGIA judicaria vide verb. Astrologia.

AN LICEAT per somnia futura prædicere ?

8 Licetè potest h conjici effectus naturalis ex insomniis.

9 Somnia aliquando sunt : à Deo, aliquando à Dæmone, aliquando à predominantibus humoribus.

10 An sint à Deo: ex fine ad quem ordinantur, & effectibus in anima relictis, ex continet ordinatis cogitationibus perpendicularium l est.

11 Somnia, vel plurimum vana sunt, & ex eis futura præ- dicere peccatum m mortale est.

12 Sortes divisorie licite s sunt, quando ex conventi- one partium, & cui forte contingit, res, super quam lis est, ap- plicatur,

a Vill. to. 2. r. 39.
 dif. 1. n. 1.
 Vide D. Tho. 1. 2. q. 5. art. 1.
 b Comm. DD.
 c Comm. DD.
 d Vill. vbi sup. to. 2.
 e Comm. DD.
 f Comm. DD.
 g Vide Vill. to. 2. r. 38. dif. 5.
 h Vide Suar. r. de relig. tr. 3. lib. 2. c. 13.
 i Comm. DD.
 j P. Greg. lib. 44. dialog. c. 45.
 m Lef. lib. 2. c. 45. num. 52.
 n si duo- bus c. comm. de l. g. l. si que cau- siones, ff. sim. exc. l.

13 Electio

13 Electio Ecclesiastica facta per sortes est irrita, quia est jure prohibita. Aliæ autem electiones, quæ non sunt Eccle- siasticæ, licite fiunt per sortes.

14 Occulta per sortes velle cognoscere vel divinare mortale est.

DE POENIS vaticinantium: & an illorum libri sint inter- dicti, & pretium pro vaticinatione acceptum restituere teneantur.

15 An verò clerici his phylateriis utentes ipso facto sint excommunicati, alij ajunt, alij probabilis negant. g g Sanchez

16 De novo jure quicumque vaticinandi superstitiosam in Deca- artem discere, vel docere ausus fuerit, poterit r ab Ordina- nario, vel ab Inquisitoribus puniri Si autem de hæresi ali- qua suspicio fuerit, ad solos Inquisitores spectat.

17 Cum astrologus legitime facit ex astrorum inspecti- one iudicium, pretium ob id acceptum restituere non tene- tur, s secus verò si cum fraude faciat. Si autem ope Dæ- monum occulta revelet, peccabit mortaliter, & ad resti- tutionem tenebitur.

SECTIO II.

DE SUPERSTITIONE VANÆ OBSER-

vantia: Quot species, & quam malitiam habeat?

1 Superstitio vanæ observantia est a, quando per me- dia vana & inutilia effectus procuratur, & relictis me- diis à deo ordinatis homo spem suam in his rebus futili- bus collocat.

2 Ars notoria per quam quibusdam jejuniis & orationi- bus scientiam acquirere quis procurat, & illicita est.

3 Observantia sanitatum est c, cum quis per media in- utilia sanitatem intendit.

4 Quoties in observantia est pactum cum Dæmone si- ve expressum, si ve tacitum est, mortale, d nisi ignorantia excusetur.

5 Licetè potest e quis experiri an in aliquo observantia sit pactum cum Dæmone protestando se nolle, si à Dæmo- ne est, talem effectum.

6 Schedules ad collum appensa, & similia cum vana, f Comm. aut fures circumstantias prærequirunt, superstitiosa sunt g.

7 Sigilla astronomica ad sanitatem sub tali signo con- secta superstitiosa nonarent g.

8 Anns signis quibusdam vanis ad sanitatem utentes cum psalmis sine medicamento naturalium virtutè ad sani- tate habente, h permittendæ non sunt. Zz 2 9 An. l. 2. c.

oc. Eccle- siam de fortig. p Comm. D D.

g Suar de relig. lib. 2. c. 19. n. 5.
 i Vide vil- tal. vbi sup. dif. 6.

d. Tho. 2. 2. q. 96. art. 1. & 2.
 e Vide Mar. Del- rio lib. 2. diligenti- mag. q. 8.
 f Comm. D D.
 g Caste apud Vill. ubi sup. 1
 h Comm. D D.
 i D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 2.
 j Sanchez in Deca- lio Deca- lio 2. c.

3 Caiet.
2. 2 q 96.
str. 4.
7 Navar.
c. 11. n.
36.
m Sanc. in
Decalog.
lib 2. c.
40. n. 44.
Idem
vbi supra.

9 Annuli effecti ex primis argereis in oleomofynam oblati in die Cœnæ Domini Crucifixi imagine à Cajetano probantur, sed haud facilius à superstitione excusantur. **i** Idem dicendum de his, qui herbas colligunt in **I** nocte S Ioannis, vel S. Petri, vel alicuius Sancti effugiem in summe demergunt, ut cælum pluat.
11 Missa sub determinato numero, candelis, & cœremoniis, à liter credunt non profuturas, superstitiosæ sunt. **m**
12 Observare, quæ causæ accidunt, & ex illis futura contingentia cum certitudine coniecere, ut si sal spargitur, vel vinum dilapidatur, peccatum **n** mortale est; nisi ignorantia excusetur.

DE SALVATORIBVS vide
Sa hoc verbo.

13 Hi homines nec damnandi, nec approbandi omnes; sed cautè examinandi, & ex fructibus cognoscendi.
14 Si effectus faciunt supra virtutem naturæ sine necessitate per laminam candentem incedentes, vel in ardentem caminum ignis sine læsione ingredientes, ut magos damnandos esse graves DD asserunt.

DE ENPSALMIS.

3 Sanch.
de matr.
lib. 7.
disp. 97.
num 4.
p Comm.
D. D.
3 Vill. tr.
38. dif.
10 n. 1.
7 Comm.
D. D.
3 Comm.
D. D.
Vide
Mart Del.
tio de
mag. dif.
quisit.
vbi sup.
Comm.
D. D.

15 Nec omnes Enpsalmi approbandi sunt, nec omnes damnandi; examinandi tamen ab Episcopo. Et pia cautio est illis ut fidem protestantur, & pactum cum Dæmone abjurando.
16 Si verba ignota, vana, superstitiosa, vel errorem sapientia continent, permittendi non sunt. **p**
DE SUPERSTITIOSA magia: & quæ sit peccatum sit.
17 Superstitiosa magia **q** est facultas quædam mira parandi ope Dæmonum ad decipiendos homines.
18 Ars hæc pernitiiosa est vade, illæque uti gravissimum scelus, & cum hæresi aliquando conjuncta.
19 Cum effectus est supra virtutem causæ naturalis, nec est à Deo, nec à bono Angelo, quia operans illum virtus dedita personæ est, restat quod à Dæmone sit.
20 An factus corporalis, vel solum imaginariè in distantia loca Dæmonibus portentur dubium est inter DD. Quod autem modo corporalis, modo solum imaginariè portentur probabilis est.
21 Ad discernendos spiritus **n** utrùm boni, utrùm mali sint, ex fructibus illorum cognoscendi sunt. Malus ad virtutis, bonus ad

nus ad virtutes inclinatur, præcipue ad amorem Dei, quem excellentissimum actum qui cum nec semel exercuit, docere non posse perpicuum est.

QUIBUS REMEDIIS licet uti contra maleficium?

22 Maleficium unum alio d solvere illicitum **x** est, licet tamen petere à mago, ut mediis licitis illud dissolvat.
23 Aliquando profunt **y** remedia naturalia: sed frequentius & efficacius supernaturalia, ut orationes, & jejunia.
VARIE circa superstitionem resolutiones
24 Qui ponit certam spem in deferendis nominibus **z**, peccat mortaliter.
25 Hæc nomina, ut licite deferantur, habere debent **a** quatuor 1. Quod sint nota, & sancta. 2. Quod habeant characteres notos, & sanctos. 3. Quod contineant veram, religiosam, ac pia, & nihil ad Dæmones spectans. 4. Quod nulla ponatur spes in modo, loco, tempore, numero scribendi, deferendi, & allegandi ea.
26 Qui eligunt diem hunc ad iter agendum, potius quam alium, & similia faciunt, quia à majoribus sic acceperunt, non **b** peccant mortaliter; si vero in honorem fiat alicuius sancti, ut Sabbati in honorem Deciparæ, non est culpa, sed meritum.

APPO FOSSIT absolvi saga, veneficia & magi?

27 Horum peccata sunt **c** reservata dominis Inquisitoribus: & veneficia, quæ veneficia docent, vel similia non sunt absolvenda sine illorum facultate.
28 Cùm is, qui incidit in casum reservatum Inquisitoribus non vult se illis prodere, **d** potest peti facultas declarato peccato & tacita personâ.

DISPUTATIO VII.
SECTIO PRIMA.

QUID SIT SUSPENSIO, ET QUOT SPECIES.
SUSPENSIO.

- 1 Suspendio **e** est Ecclesiastica censura, privans seu Ecclesiastici officij vel beneficii, in totum, vel in parte.
2 Aliquando imponitur non per modum censuræ, sed per modum pœnæ: & tunc non est censura **f**.
3 Aliquando in iure verbum hoc interdicitur, idem est, quod suspendimus.

x Villal.
ubi sup.
diff. 11.
n. 1.
7 Mart.
De iur.
vbi sup.
z Navar.
apud Avil.
in comp.
hoc verb.
Idem
vbi sup.
b Comm.
D. D.
c Ex edit.
Inquisit.
d Comm.
D. D.

d C. nihil
e. cum in
cunctis

Comm.
DD.

Villal.
to. I. tr.
15. dif.

Comm.
DD.

Villal.
ubi sup.
num. 5.

Vide

Suar. de
cent. dif.
26. sec. 1.

num. 2.

Idem

sec. 4. n. 1.

Comm.
DD.

Suar.
ubi sup.
nu. 8.

Comm.
DD.

Suar.
ubi sup.
sec. 5. n.

contra

Navar.

Villal.
ubi sup.
dit. 3. n.

10.

4 Differt ab excommunicatione, quia licet hæc privet ab usu Ecclesiastici officij, & beneficij, non quatenus usus, sed quatenus communicatio est.

5 Differt ab interdictione, quia hoc potius privat ab exercitio passivo, quam activo

¶ VOT SVNT suspensionis species?

6 Suspensio alia ab homine, alia à jure, alia ab officio tantum, alia à beneficio tantum, f alia ab officio, & beneficio simul.

7 Cùm in jure invenitur suspensio, & qualis sit non explicatur, judicis arbitrio relinquitur.

8 Dividitur tandem in totalem, & partialem, in perpetuam, & temporalem.

DE EFFECTV suspensionis ab officio.

9 Suspensio ab officio sine alio addito solum à privat ab illius executione etiam si non habeat, nisi solam delegatam jurisdictionem. Sed non privat à recitando officio divino.

10 Privat ab usu Ordinum & jurisdictione officij Ecclesiastici, in quocunque loco sit suspensus omni tempore, nisi fuerit limitatum. Si autem posita fuerit usque ad Apostolicæ sedis beneplacitum non cessat etiam mortuo Pontifice.

11 Qui suspensus est ab officio, manet impeditus, ne illud de novo accipiat, sed in eum facta electio non est irrita; arceatur autem ab Ordinum receptione.

12 Qui suspensus est ab officio, non ideo est suspensus à beneficio, nec à recipiendis fructibus illius exceptis quotidianis distributionibus.

13 Qui suspensus est ab aliquibus actibus, non ideo est ab omnibus.

14 Qui suspensus est ab officio Ecclesiastico, & illius actus exercet peccat mortaliter, & si Ordines confert, irregularitatem incurrit, quamvis suspensio non fuerit posita per modum censure secundum probabiliorum.

15 Suspensus ab officio valide, sed illegitime Ordines confert; si autem est denunciatus, invalide administrat sacramentalem absolutionem.

16 Suspensus toleratus valide agit, si quæ spectant ad jurisdictionem.

17 Qui communicat cum suspensio illius Missam audiendo, si eum ad Sacrum faciendum non inducit, nec datur scandalum non peccat.

DE EFFECTV suspensionis à beneficio.

18 Suspensio à beneficio solum privatur receptione fructuum, quos si recipiat peccat, & ad restitutionem tenetur.

19 Qui censuram hanc violat nullam penam incurrit, nisi in duobus casibus, in quibus à jure posita est perpetua suspensio à beneficio.

20 Si ponitur absolute suspensio à beneficio de omnibus debet intelligi. Et cum non determinatur locus, nec tempus, intelligitur pro omni loco, & pro omni tempore.

21 Cùm imponitur generaliter, & impeditur, non potest de novo beneficium acquiri; quod si eligatur, electio est nulla. Si autem specialiter suspendatur quis à beneficiis, quæ habet non impeditur alia recipere.

22 Partialis suspensio privat à partiali fructuum receptione secundum verborum tenorem.

AN POSSIT suspensio fructibus sustentari, & cui sit faciendum suspensio. Vide verb. Excommunicatio.

SECTIO II

DE CAUSA EFFICIENTE SUSPENSIONIS.

1 Suspensio posita contra clericos, & comprehendit etiam religiosos clericos, nisi aliud constet ex tenore verborum.

2 Suspensio non potest proprie imponi communitati, & potest tamen Capitulo sede vacante, ne det facultatem alieno Episcopo ordines faciendi.

3 Suspensio latè sumpta, quatenus comprehendit omnem prohibitionem, imponitur e licite absque culpa.

DE EO QUI ABSOLVERE potest à suspensione.

4 Qui violat suspensionem, per aliquos dies, non tenetur ad eos supplere post adeptam absolutionem.

5 Non est aliqua determinata forma & absolvendi à suspensione. Communis est: Absolvo te à vinculo suspensionis quam incurristi, & restituo te ad executionem tui ministerii, vel ordinis.

6 Si absolutio est in præjudicium facti, absolvendus non est, nisi præstito juramento de danda satisfactione, & obedientia.

7 Suspensio posita in jure in penam delicti non potest tolli nisi à Papa; sed jam hoste potest & tolli per Bullam Cruciatæ, vel per religionis privilegia. Idem dic cum jus iudicibus præcipitur, ut suspensionem imponant.

* Idem
ubi sup.
dif. 4.

* Idem
ubi sup.
num. 2.
Comm.
DD.

z. e. vit.
de cler.
excom.
minist.

Comm.
DD.

4 Suar. de
cent. disp.
18. sec. 1.
num. 9.
Idem
ubi sup.

Vill. ubi
sup. dif. 5.
num. 1.

1 de celest.
br. Miss.
Comm.
DD.

5 v. v. v.
tabili de
sent. ex-
com.

6 Vide
verb. Bul-
la. Cruc.

DE SUSPENSIONIBVS à iure positè in particulari.

¶ Villal. vbi supr. dif. 7. n. 1.

¶ Idem vbi sup.

¶ Comm. DD. m. c. 1. de cler.

¶ e. cum medicina. lis de sent. excom.

¶ Vide Villalob. vbi sup. ¶ Clem. statutum.

¶ e. fin. de off. iud. deleg. 7. Villal. vbi sup. diffie. 7. n. 11.

¶ Idem ubi sup. ¶ Idem ubi sup.

¶ Clem. quoniam de vit. & honest. cler.

¶ Villal. ubi sup. ¶ Id. m. ubi sup.

8 Notarius fornicator, si sacris initiatus, ipso iure h. est suspendus; sed per penitentiam tollitur hæc suspensio ipso facto.

9 Qui sacris initiatur i extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel sine facultate, manet suspendus; quod si a. c. Ordinis exercet, incurrit irregularitatem. Hæc suspensio incurrit ipso facto; dolum tamen requirit.

10 Qui ordinatorum cum facultate sui Episcopi impetrata ad titulum patrimonij donati, & ante susceptum Ordinem renunciat, suspenditur l. ab officio tantum.

11 Clericus provocans alium ad duellum, vel illud acceptans deponendus m. est, & non suspendendus.

12 Ferens censuras quasvis solo verbo sine scripto, vel sine expressione causæ, vel non dans copiam requisitus suspenditur ¶ ab ingressu Ecclesiæ, & a divinis.

13 Excommunicans sine prævia monitione, suspenditur ¶ ab ingressu Ecclesiæ per unum mensem.

14 Usurpans fructus Ecclesiæ vacantis. Item usurpans redditus dignitatum vacantium ¶, si fuerit Episcopus, suspenditur ab ingressu Ecclesiæ, & quivis alius ab officio & beneficio.

15 Iudex conservator cognoscens causas, quæ non sunt notoriæ injuriæ. Hæc est ab officio ¶ per unum annum.

16 Iudex Ecclesiasticus aggravans partem ex odio contra jus, & contra propriam conscientiam, vel propter pretium acceptum, sed non comprehendit Episcopum, nec mere executorem, nec arbitrum, suspenditur ¶ ab officio per annum.

17 Admittentes / ad divina officia excommunicatos publicos, vel interdictos. Hæc est ab ingressu Ecclesiæ.

18 Admittentes ¶ aliquem ad professionem mendicantium ante finitum annum.

19 Clerici etiam in minoribus constituti portantes vestes partitas, vel coloribus distinctas, inhabiles ¶ sunt ad beneficia per sex menses.

20 Religiosi. qui habentes bonorum religionis administrationem aliquod ex illis alienant ¶ sine licentia capituli, vel Prælati.

21 Clerici ¶ qui ordinantur sine patrimonio cum pacto non petendi vicium ab Episcopo. Nec non qui ordinantur per præsentationem beneficiarii cum pacto nihil petendi

ab

ab eo. Hæc est Papalis, & comprehendit eum, qui ordinatur cum patrimonio promisso, vel donato, cum pacto nihil petendi post ordinationem. Ille tamen qui post ordinationem nullo præcedente pacto retinet patrimonio accipit, non comprehenditur.

22 Suspenditur etiam Episcopus, qui sine titulo ordinat clericum religiosum, qui solum emittit temporaria religionis votum.

z Idem ubi sup.

VARIÆ de suspensione resolutiones.

23 Suspendus ab uno potest exercere aliud non a. co. excom. & Episcopus suspendus à Pontificali potest Missa celebrare, & Episcopus ab Ordine Episcopali non ideo est suspendus à jurisdictione.

¶ s. à hoc verb.

24 Suspendus ab ingressu Ecclesiæ solum prohibetur in ea celebrare, & interesse divinis officijs. Itaque potest in ea orare, & recipere sacramenta, & exercere jurisdictionem, & sepeliri si decedat cum penitentia signis, & extra celebrare in loco non designato ab Episcopo ad perpetuo celebrandum.

DE suspensionibus impostis à consilio Tridentino.

¶ Vide Trid. sess. 6. c. 1.

26 I. Contra Episcopum, qui in alieno Episcopatu b. exerceat Pontificale sine licentia proprii Episcopi. II. Contra Capitulum sede vacante, qui intra annum à morte Episcopi literas dimissorias dederit alicui ad Ordines suscipiendos. III. Contra Episcopum alienum iudicatum ordinantem sine licentia proprii. IV. Contra Abbates, qui clericis secularibus dant litteras dimissorias ad Ordines suscipiendos. V. Adversus Parochos, vel quoscumque alios sacerdotes, qui sine licentia proprii Parochi matrimonio sibi non subditorum assistunt. VI. Contra Episcopum, si, quod avertat Deus, esset concubiniarius, & à Synodo admonitus non penituerit.

DE ABOLITIONE à suspensione.

27 Habens auctoritatem Episcopalem ¶ potest absolvere à suspensione non reservata.

28 Religiosi possunt absolvi in foro conscientie à suspensione. Ad quod consulat sua privilegia. Et regulariter loquendo Episcopi possunt absolvi ab omni suspensione.

29 Suspendus, quia ante legitimam ætatem Ordines sacros susceperat, si post suspensionem celebraret ante ætatem implementam, non incurret novam suspensionem, nec irregularitatem.

SUSPENSIO.

1 Sufurratio ¶ est irregularitas culpe alienæ, vel p. n. z. ¶ Navar.

Z z 5

¶ Navar.

730
epud Avi.
in comp.
hoc verb.
6 Ide m
ubifup.

c Comm.
DD.

Sufuratio.
vel defectus nature significatio alteri facta ad separandam amicitiam.
2 Si fiat cum notabili damno proximi est 6 mortalis : & sufurro non est absolvendus nisi promittat eos iterum se esse reconciliaturum, & damnis satisfactorum.
3 Minuere amicitiam cum uno, ut cum e alio major fiat, non est peccatum, nisi aliunde damnum proximo fequatur.

**DISPUTATIVNCVLÆ
varia.
RESOLUTIONES DIVERSE.
T**

TABELLIO.

4 Navar.
c. 25. n. 54.

6 Idem c.
171. n. 33
c Comm.
DD.

TABELLIO habens constitutum publicum stipendium recipiendo pretium maius debito, peccat 6 mortaliter. Item accipiens aliquid pro litteris Ordinatorum, si aliàs habet stipendium publicum.

1 Tenetur 6 restituere quicquid accepit ultra stipendium taxatum, si saltem extra iudicium reperatur.

2 Peccat e mortaliter faciens scripturam simulatam, qua in superficie apparet iusta. Sed non tenetur restituere pro scriptura usuraria.

d Navar.
apud Avi.
hoc verb.
e Comm.
DD.

4 Instrumentum à Tabellione metu mortis factum d rescindendum est.

5 Peccat, si scienter conficiat instrumentum usurarium, vel falsum, vel occultas necessarium parti. Item conficiens in die festo instrumentum, quod in alium communem diem poterat.

6 Non tenetur restituere, quod ultra taxam legis gratis to datur; peccat tamen mortaliter illud accipiendo, quia facit contra legem, & juramentum.

6 Pius V.
in constitucione que incipit de salute gregeis Domini.

Taurus impudicæ. vide verbum *Luxuria.*

T A U R O R U M A G I T A T I O.

1 Taurorum agitatio 6 prohibita fuit per Pium V. variis panis,

Tauri Tentare.

penis, que postea per alios Pontifices moderata sunt.

2 Gregorius XIII. ad instantiam Philippi II. Regis excommunicationis, & aliarum censurarum penas abulit 6 secularibus, non religiosis, nec clericis sacris initiatis.

3 Tandem Clement VIII. litteras Pij V. ad terminos juris communis reduxit e Monachis, & fratribus mendicantibus, ceterisque cuiuscumque ordinis & instituti regularibus exceptis.

4 Modò in Hispania tauros agitare non est peccatum d mortale, si fiat debita cautione.

5 Qui à tauris occiduntur, non sunt privandi e Ecclesiastica sepultura.

6 Taurorum agitadores si temerariè magno vitæ periculose exponant, peccant 6 mortaliter; secus vero si sint in hac arte periti.

7 Qui spectant tauros ob recreationem, non peccant; g dummodo de cædibus non delectentur.

8 An sit peccatum mortale tauros in diebus festis agitare, & eos spectare, alii negant affirmat, 6 verò doctissimus Villalobos, & alii agitari mandantes, & qui agitant & qui vident incurere excommunicationem laxæ sententiæ, Item dic de festis voto servatis, exceptis his que solum vsquo ad meridiem servantur.

9 Clerici seculares, non peccant mortaliter tauros spectantes; regulares verò mortaliter peccant, e etiamsi illos sine scandalo spectent, sed excommunicationem non incurunt. Quod intelligi debet cum tauri per illorum domos transeunt.

10 Comprehenduntur clerici religiofi, quamvis solum habeant ordines minores.

11 Fratres laici, & juvenes nondum ordinati si tauros sine scandalo spectent, non peccant secundum m probabiliorum rem.

12 Non extèditur hæc n prohibitio ad feminas religiofas,

13 Canonici regulares peccant e mortaliter tauros spectado

14 Milites professi Ordinum militarium possunt p illos spectare, non vero fratres.

15 His tamen non obstantibus non desunt, q qui etiam religiofos clericos à mortali excusent, si sine scandalo tauris spectent.

TENTARE.

1 Peccat, si qui tentat Deum sumens aquam ferventem, vel ferrum candens, ut se purget à suspensione falsi criminis,

6 Greg.
XIII. ant.
1575.
e Comm.
VIII. an.
1596.

d Comm.
DD.
e Comm.
DD.

f Comm.
DD.
g Comm.
DD.

6 Vill. to.
2. c. 12.
dist. 20.

i Vaso. t.
2. disp.
153. n. 44

l Vide
vill. ubi
supra.

m Idem
ubi supra.

n Comm.
DD.

o Vill. ubi
supra.

p Comm.
DD.
q Vide
Mach.
tom. 2.
fol. 418.

r Navar.
c. 118. 40.